

# STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

## **Politická gramotnost studentů**

2011

Kamila Javůrková

# STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

## **Politická gramotnost studentů**

Kamila Javůrková

Pardubice 2011

# STŘEDOŠKOLSKÁ ODBORNÁ ČINNOST

Obor SOČ: 17. Filozofie, politologie a ostatní humanitní a společenskovední obory

## Politická gramotnost studentů

## Polical literacy of students of intermediate schools

**Autor:** Kamila Javůrková

**Škola:** Gymnázium Dašická Pardubice

**Konzultant:** Prof. PhDr. Jan Keller, CSc.

Pardubice 2011

## **Prohlášení**

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité zdroje a literaturu.

V Pardubicích dne 17. 3. 2011

Kamila Javůrková

## **Poděkování**

Děkuji panu Prof. PhDr. Janu Kellerovi, CSc. za odborné vedení práce, vstřícnost a poskytování cenných rad a informací jak v teoretické části práce, tak empirické. Dále děkuji panu doc. Ing. Milanu Javůrkovi, CSc. za pomoc s vyhodnocením empirické části práce.

## **Anotace**

Práce se zabývá schopností studentů středních škol rozlišovat základní ideový vývoj politických stran a dále schopností orientovat se v současném politickém systému České republiky. Práce je rozdělena na část teoretickou a empirickou. Teoretická část se věnuje procesu vzniku politických stran a jejich ideovému ukotvení na politické scéně. Dále práce rozebírá jednotlivé politické programy současných parlamentních stran, které podrobuje kritické analýze. Empirická část vychází z kvantitativního dotazníkového šetření, které vychází z předem stanovených předpokladů a hypotéz, týkající se schopnosti studentů se orientovat v základních politických pojmech, jako je schopnost rozlišení pojmů „pravice“ a „levice“ nebo základní orientace v programech parlamentních stran.

**Klíčová slova:** pravice, levice, politické preference, politické strany, politické programy

## **Annotation**

This work explores intermediate schools student's ability to differentiate basic ideological evolution of political parties and also their ability to orientate in contemporary political system in the Czech Republic. Work is being splitted into theoretical and experiential part. Theoretical part of this work deals with process of formation of political parties and their ideological anchoring on political scene.

This work also explores individual programmes of actual political parties and analyze them critically.

Experiential part of this work is based on quantitative research using questionnaire as research tool. It is also based on anticipations and hypothesis determined beforehand, related to student's ability to orientate in basics of political conceptions like the ability to differentiate between right and left political concept or basic orientation in programmes of political parties.

**Key words:** right, left, political preferences, political parties, political programmes

## Obsah

|   |           |
|---|-----------|
| Úvod: .....   | 9         |
| <b>Teoretická část .....</b>                                      | <b>11</b> |
| Neprůmyslové civilizace .....                                     | 11        |
| Průmyslové společnosti – modernizace .....                        | 11        |
| Instituce .....   | 12        |
| Organizace.....   | 12        |
| Politické strany .....  | 13        |
| Politické strany jako nástroj politického pluralismu .....        | 13        |
| Funkce politických stran.....                                     | 14        |
| Vznik a vývoj politických stran .....                             | 14        |
| Typologie a dělení politických stran .....                        | 15        |
| Pravolevé a středové rozdělení .....                              | 17        |
| Současné rozložení sil v České republice.....                     | 21        |
| Politický systém.....   | 21        |
| Volby a volební systém .....                                      | 22        |
| Političtí aktéři – Politické strany a jejich zástupci .....       | 22        |
| Politické strany České republiky.....                             | 22        |
| Jednotlivé parlamentní strany (řazeny podle počtu mandátů): ..... | 23        |
| Programy jednotlivých stran.....                                  | 24        |
| <b>Empirická část .....</b>                                       | <b>31</b> |
| Výchozí předpoklad .....  | 31        |
| Hypotézy .....  | 31        |
| Metodika .....  | 32        |
| Vyhodnocování dotazníku.....                                      | 32        |
| Distribuce dotazníku .....  | 32        |
| Vzorek.....   | 33        |
| Úvodní část dotazníku.....  | 33        |
| Interpretace výsledků z úvodní části .....                        | 35        |
| První sada otázek .....   | 35        |
| První hypotéza .....  | 35        |
| Prezentace výsledků 1. části: .....                               | 36        |
| Interpretace výsledků 1. části.....                               | 41        |
| Druhá sada otázek .....   | 45        |
| Druhá hypotéza .....  | 45        |



|  |           |
|--|-----------|
| Prezentace výsledků 1. části 2. hypotézy .....   | 46        |
| Interpretace výsledků 1. části 2. hypotézy:..... | 49        |
| Prezentace výsledků 2. části 2. hypotézy: .....  | 50        |
| Interpretace výsledků 2. části 2. hypotézy:..... | 57        |
| Třetí sada otázek .....                          | 60        |
| Třetí hypotéza .....                             | 60        |
| Prezentace výsledků 3. části .....               | 61        |
| Interpretace výsledků 3. části.....              | 64        |
| <b>Závěr .....</b>                               | <b>66</b> |
| <b>Seznam použité literatury .....</b>           | <b>68</b> |
| <b>Seznam tabulek .....</b>                      | <b>70</b> |
| <b>Přílohy</b>                                   |           |

## Úvod:

Volby do poslanecké sněmovny, které se konaly v roce 2010, byly typické zejména akcentem kladeným nejenom na prvovoliče, ale na dospívající generaci vůbec. Toto zaměření na mladé lidi mělo svoji logiku. Na prahu dospělosti se ocitla „polistopadová“ generace, tedy nová voličská generace. Která nebyla ovlivněna totalitním režimem a její volební preference nebyly zatíženy politickými představami minulosti. Pro jednotlivé politické strany bylo důležité tuto generaci motivovat k účasti ve volbách a získat je mezi své voliče.

Jedním z motivačních prostředků byly studentské volby, které proběhly mezi 26. a 28. dubnem před parlamentními volbami, na gymnáziích, středních odborných školách a středních odborných učilištích. Účastnili se jich studenti od 15 let. Tyto volby proběhly jako součást vzdělávacího projektu Jeden svět, projekt nesl titul „Kdo jiný?“. Volby s velkou převahou vyhrály pravicové strany, z nichž na prvním místě stanula s velkým náskokem strana TOP 09, druhá se umístila ODS a místo třetí zaujaly Věci veřejné, levicové strany naprosto propadly. Studenti tedy dali přednost stranám novým (TOP 09 a VV), stranám bez tradic a bez vazeb na minulost.

Mladou voličskou generaci se nesnažily přimět k voličské zodpovědnosti jen Studentské volby, ale i řada politických videí, které raketově odstartovaly svůj vznik po objevení se prvního z nich – Přemluv bábu!, jehož tvůrci byli dva mladí čeští herci – Martha Isovoá a Jiří Mádl. Tento politický klip vyvolal řadu reakcí, některé byly kladné (objevily se názory, že tento klip pomohl pravici vyhrát volby, protože přiměl lidi přemýšlet), jiné jej naopak odsuzovaly. Klip byl laděn značně „anti-levicově“. „*Jak je možné, že volí levici? Copak oni zapomněli, jak to tady 40 let vypadalo, když byli u moci komunisti?*“, zazní v úvodní části klipu. Isovoá s Mádlem vybízejí mladé lidi, aby přemluvili své prarodiče (voliče levice), aby byli zodpovědní a volili pravici. Po vlně reakcí, které spot vyvolal, oba herci podali vysvětlení, že šlo o úmyslnou provokaci a nadsázku, která nebyla nijak míněna a neměla nikomu ublížit. Jde zde ale o to, zda klip někomu ublížil nebo ne? Nejde spíš o to, jak může někdo někomu říkat, že jeho volba je špatná a musí ji změnit?

Jedno z řady videí, které „Přemluv bábu!“ parafrázovalo, neslo titul „Přemluv pitomce!“. Zde byl spor mezi mladými a starými převeden na spor mezi vzdělanými a nevzdělanými. Nevzdělaní lidé, jsou podle tohoto videa jedinci, kterým chyběl intelekt a teď volí levici. Těmto nevzdělaným, tedy neinteligentním, musím poradit vzdělanější, chytřejší, aby volili pravici. „*Jsme snad národ hlupáků?*“, ptá se jeden z autorů na konci klipu. Kladu si tedy opět další otázku. Není označení někoho za „pitomce“ na základě jeho svobodné volby závadkem totalitního myšlení?

Právě studentské volby, vlna klipů a celková předvolební atmosféra mě motivovala k bližšímu zkoumání současné politické situace a rozehrávaných kampaní na podporu jednotlivých stran. Navíc ve svém okolí jsem pozorovala jednak nezájem studentů středních škol o tuto problematiku, tak také jistou míru neinformovanosti až neznalosti obecných politických pojmů a pravidel. To mě přivedlo na myšlenku zjistit, podle čeho se mladí lidé v politických záležitostech orientují.

Předkládaná práce si klade za cíl zjistit, nakolik se studenti orientují v základních politických pojmech „pravice“ a „levice“. Dále v diferencích politických programů politických stran, a zda jsou studenti schopni rozlišit programy pravicové od levicových a naopak a zda je politická volba studentů motivována spíše osobnostmi v čele stran nebo jejich programy. Práce se dále snaží zjistit, nakolik politické preference studentů odpovídají politickým programům stran, které volili.

Práce je rozdělena na část teoretickou a empirickou. Teoretická část se věnuje procesu vzniku politických stran a jejich ideovému zakotvení, věnuje se také analýze politických programů současných parlamentních stran. Empirická část je založena na výsledcích kvantitativního dotazníkového šetření, které vychází z předem stanovených předpokladů a hypotéz.

## Teoretická část

### Neprůmyslové civilizace<sup>1 2</sup>

Archeologické doklady o společnostech, které byly rozsáhlejší než všechna společenství před nimi a od předchozích typů se výrazně lišily, nacházíme již od šestého tisíciletí před naším letopočtem. Tato společenství byla založena na rozvoji měst, vyznačovaly se výraznými nerovnostmi v bohatství a moci a byly spojeny s vládou králů a císařů. Pro tyto společnosti dnes používáme označení „civilizace“, znaly písmo a rozvíjely zde vědy a umění. Protože vytvořily koordinovanější systém vládnutí, než jiné společnosti, používá se pro ně termín „tradiční státy“.

Jednou z hlavních vlastností tradičního státu je, že většina obyvatelstva se přímo podílí na výrobě. Postupně zde vzniká složitější rozdělování společnosti. Vzniká zde vládnoucí třída, aristokracie a objevují se i specializovaná povolání.

Většina tradičních států bylo současně i říšemi, postupem času si podmaňovaly a začleňovaly jiná menší společenství (např. Čína, Řím). Některé z těchto říší si uchovaly svou existenci až do počátku 20. století (Japonsko, Čína), kdy však zanikly a byly nahrazeny moderními systémy.

### Průmyslové společnosti – modernizace<sup>3 4</sup>

Tradiční státy dnes již zcela vymizely. Důvodem je industrializace. Industrializace je založena na použití strojů ve výrobě a použití zdrojů energie (pára, elektřina). Tak se průmyslové společnosti zcela odlišily od dosavadních forem společenského řádu.

Počátek industrializace je spojován s Velkou Británií, kde vznikla jako výsledek průmyslové revoluce v průběhu 18. století. Byly vynalezeny nové stroje, které usnadňovaly proces výroby a umožnily tak zlepšení výrobních postupů. Tyto změny zapříčinily další velice rychlý vývoj technických inovací, které umožnily radikální změny v oblasti ekonomiky. Vývoj ekonomických změn byl přímo úměrný tempu vývoje společnosti – naprosto se změnilo sociální uspořádání, což ji definitivně oddělilo od společnosti tradiční.

Moderní společnost přinesla zásadní proměnu ve vlastnických vztazích a výraznou změnu v pracovních podmínkách. Nové formy organizace výroby vedly k prudkému rozvoji dělby práce, které jsou podmíněny přesunem hlavní části pracujícího obyvatelstva od zemědělství do továren, což je přímo spojeno se vznikajícím urbanismem. Továrny umožnily shromáždění doposud rozptýleného obyvatelstva do uzavřeného prostředí, což několikanásobně navýšilo výrobu, ale přinesla nedůstojné pracovní podmínky a sociálně dezorganizované prostředí vytvořilo pocit odcizení.

---

<sup>1</sup> K následujícímu srov.: J. Keller, 2004, s. 14-45

<sup>2</sup> K následujícímu srov.: A. Giddens, 1999

<sup>3</sup> K následujícímu srov.: J. Keller, 2004, s. 14-45

<sup>4</sup> K následujícímu srov.: A. Giddens, 1999

Revoluce také přinesla jednu důležitou změnu v oblasti politické. Prostřednictvím politických změn, zvláště vydobytím volebního práva, mohli lidé začít prosazovat své politické cíle, zasahovat do uspořádání společenského života a částečně ho měnit. Tato změna nesla možnosti, ale také svá rizika. Politický boj byl sice veden idejemi o spravedlivější společnosti, ale následné převedení do praxe bylo často v rozporu s prvotním úmyslem. Možnost politického řízení národně jednotného státu přinesla rozvoj nacionalistických myšlenek, které byly využívány právě při ovládnutí obyvatelstva. V rámci širokého spektra idejí a politických názorů vznikaly nové společenské instituce – politické strany. Politické doktríny a ideologie dávají vzniknout pestré politické scéně reprezentované organizacemi jednotlivých politických stran.

## Instituce<sup>5</sup>

*Instituce je relativně stálý, sdílený a uznávaný soubor norem a předpisů, které členové dané společnosti pokládají za důležité pro uchování sociální stability a uspokojování svých potřeb.*<sup>6</sup>

Instituce (z latinského instituere – ustanovit, zřídit) je v sociologii obecně praktikovaný, schvalovaný a předávaný způsob jednání a vztahů. Jako mechanismus sociální kontroly působí pomocí vzorců chování, které jsou podepřené sankcemi. V dalších oblastech upravujících lidské činnosti působí jako vzor jednání ulehčující život a spolupráci v oblasti udržování sociálního řádu.

Aby mohla být vykonávána moc ve státě, vznikly instituce politické. Politické instituce vznikají na základě společenských potřeb. Jejich vývoj je určován především rozložením politické síly v příslušné společnosti. Politickým subjektům disponujícím politickou mocí, které ovlivňují vývoj politických institucí, je přiřazována právě tato moc samotnými politickými institucemi. V době před vznikem politických stran tak určitá část populace vlastní velkou politickou moc, ale většina společnosti přitom nemá dostatečný vliv na utváření tohoto prostředí. A právě možnost příležitostí se snaží zajistit jednotlivé politické organizace, které vznikají v rámci politických institucí.

Pojem instituce je často zaměňován s pojmem organizace, ale v oblasti sociologie jsou to rozdílné pojmy. *Instituce je způsob, jak lidé v dané kultuře dělají nějakou věc, organizace je způsob, jak přitom svoji činnost koordinují. Bankovníctví je instituce, banka je organizace*<sup>7</sup>.

## Organizace<sup>8</sup>

*Organizace (z francouzského organisation – uspořádání, odvozeno z řeckého organon - nástroj) je sociální systém nebo útvar s určitým počtem členů, hranicí mezi vlastní strukturou a strukturami okolními, s vnitřní dělbou práce a rozložením rolí, s hierarchickým rozdělením autorit,*

<sup>5</sup> K následujícímu srov.: Velký sociologický slovník, 1996, s. 435-436

<sup>6</sup> V. Soukup, 2004, s. 639

<sup>7</sup> J. Jandourek, 2001, s. 108

<sup>8</sup> K následujícímu srov.: J. Keller, 2001, s. 11-20

*orientovaný na cíl a racionálně uspořádaný, relativně nezávislý na svých konkrétních členech. Aktivita členů jsou v organizaci výrazně formalizovány.*<sup>9</sup>

Hlavními znaky organizace je specializace aktivit a standardizace postavení – rozložení moci je pevně stanoveno. Organizace je seberegulující systém, který si snaží zachovat jistou míru samosprávy, na dodržování pravidel dohlíží autority, ale také kolektivní monitorování činností, kterému odpovídá příslušný stupeň centralizace.

První systematický výklad organizací popsal Max Weber. Podle něj představují organizace způsob jak koordinovat lidi v čase a prostoru. Hlavní podmínkou rozvoje jsou ovládané informace, které je potřeba písemně zaznamenat – organizace potřebuje písemně psaná pravidla.

Dílejší organizace se dělí na formální a neformální, čemuž odpovídá jejich struktura. Neformální organizace mají strukturu sociálních organizací v nejširším slova smyslu – uspořádaná struktura zde sice je, ale není pevně stanovena, vzniká neformálními interakcemi. Neplatí zde formalizované předpisy, fungování je založeno na vztazích a závislostech mezi jednotlivými členy (př. neformální organizace – rodina, gang). Formální organizace je naopak uměle vytvořená jednotka umožňující koordinování činností větší skupiny lidí k dosažení nějakého cíle. Tyto organizace jsou si značně podobny v stanoveném systému jak vnitřního uspořádání, tak kontroly. Uvnitř skupiny je hierarchické uspořádání pozic a je mezi nimi umožněn horizontální i vertikální pohyb členů. Mezi formální organizace patří především byrokracie, ale také škola, armáda nebo politické strany.

## Politické strany<sup>10</sup>

### Politické strany jako nástroj politického pluralismu

Politické strany jsou nejvýznamnějšími subjekty politického pluralismu. Pluralitní demokracie je založena na vládnutí jednotlivých skupin, které se navzájem ovlivňují, tlačí na sebe a jejich převaha jedné nad druhou je dočasná. Jejich sociální postavení je určeno odlišnostmi ekonomickými a kulturními, hodnotovým žebříčkem a prioritami. Jednotlivé skupiny se snaží o prosazení svého zájmu na poli protichůdných názorů v rámci demokracie. Tento proces můžeme demonstrovat na Paretově teorii cirkulace elit. (*Elita je souhrn těch lidí, kteří vládou, místo toho, aby byli ovládáni.*<sup>11</sup>) Koloběh elit probíhá ve dvou formách. Ve chvíli, kdy panující elita umožní přístup schopných jedinců do svých kruhů, upevňuje tím své vlastní postavení a stále plně ovládá masu. Pokud ale vstup novým silným jedincům elita odmítne, ztrácí schopnost obnovování se a umožňuje tak vznik nové elity z neovládané masy.<sup>12</sup>

---

<sup>9</sup> J. Jandourek, 2001, s. 177

<sup>10</sup> K následujícímu srov.: Velký sociologický slovník, 1996, s. 1232-1234

<sup>11</sup> K následujícímu srov.: Mucha, 2004, s. 19

<sup>12</sup> K následujícímu srov.: I. Mucha, 2004, s. 20

Politická strana je dobrovolná organizace občanů s podobnými zájmy a postoji, která se spojila v zájmu získání účasti na státní moci.

## Funkce politických stran

V demokracii tvoří politické strany řadu klíčových nezastupitelných funkcí. Tyto funkce může rozdělit takto<sup>13</sup>:

- Funkce zprostředkovatelské – spojnice mezi lidmi a vládou - občan má možnost prostřednictvím hlasování pro určitou stranu ve volbách ovlivnit politická rozhodnutí vlády nebo parlamentu.
- Funkce integrativní – slouží k soustředění zájmů - program politických stran je většinou orientovaný do všech oblastí života společnosti, čímž politické strany tlumí ostrost požadavků širších skupin společnosti.
- Funkce socializační – jsou činitelem politické socializace – strany učí své členy jak převzít a hrát politické role na politické scéně (reprezentativnost, schopnost rétoriky).
- Funkce mobilizační – slouží k mobilizaci voličů – politické strany se snaží vyzívat spíše pasivní občany a projevit jejich zájem o účast ve volbách
- Funkce rekrutivní – slouží k výběru politických elit – politické strany si vybírají vhodné kandidáty pro přední místa na kandidátních listech ve volbách.
- Funkce ústavní – v parlamentním systému tvoří důležitou funkci při sestavování vlády – politické strany uzavírají koalice a tak zajišťují potřebnou nadpoloviční většinu ve vládě.

První dvě funkce (zprostředkovatelskou a integrativní) můžeme charakterizovat jako oblast společných cílů a zájmů pro občany, které prostřednictvím politických stran uplatňují a prosazují své politické zájmy.

Funkci třetí a čtvrtou (socializační a mobilizační) můžeme souhrnně nazvat schopností mobilizace společnosti. Je to vnější projev politických stran, jak prostřednictvím svých členů, kteří prošli „politickou výchovou“ získávají voliče pro svou stranu a oblast zájmů.

Poslední dvě funkce (rekrutivní a ústavní) můžeme shrnout jako socializaci politiky a stabilizaci vládních orgánů. Tato třetí funkce zajišťuje vzájemnou komunikaci mezi politikem a voličem a také se snaží předejít nestabilitě a chaosu vládních orgánů.<sup>14</sup>

## Vznik a vývoj politických stran

Politické strany vznikly z původně zájmových skupin, které se vytvářely vně mocenských elit, které začaly vytvářet malé skupiny – politické kluby a postupně se vyvinuly v politické strany.

---

<sup>13</sup> Podle R. David, 2003, s. 72-73

<sup>14</sup> Podle M. Novák. Systém politických stran, s. 42

První politické strany, jak je známe dnes, byly parlamentní strany whigů a toryů ve Velké Británii. Velká francouzská revoluce dala vzniku další dvojici stran – umírněným girondistům a radikálním jakobínům. Další vývoj politického spektra pokračoval v Evropě v průběhu 19. století již na rozhraní pravice, středu a levice. Toto dělení pochází z doby Velké francouzské revoluce ve Francii, podle zasedacího pořádku Konventu. Zástupci šlechty seděli napravo od předsedajícího a zástupci demokratické části nalevo.

V českých zemích se postupně (od roku 1848) vytvářela Národní strana, která se posléze rozdělila na dvě - umírněnější staročechy, kteří dál používali označení Národní strana a radikálnější část mladočechy, kteří přešli k názvu Národní strana svobodomyšlná.

Počáteční vznik stran byl vždy v rámci parlamentu, koncem 19. a začátkem 20. století vznikly i strany mimoparlamentní, které byly především z řad levice. Nejvýznamnější z nich byly strany sociálnědemokratické, socialistické a také křesťansko-demokratické.

V průběhu 1. poloviny 20. století se začaly rozlišovat i jednotlivé strany pravicové. Oddělily se strany konzervativně-liberální, nacionálně konzervativní a nacionálně liberální. Došlo i k další diferenciaci levice na strany sociálnědemokratické, socialistické a komunistické. Na škále pravice vznikají nově strany fašistické a po Druhé světové válce se objevují středové strany ekologické.

## Typologie a dělení politických stran

Politické strany můžeme dělit z mnoha hledisek. Historický vývoj dal vznik rozdělení na pravici, levici a strany středu, ale toto dělení podle typů politických programů je jen rámcové. Širší dělení je podle ideologického umístění v politickém spektru, tak rozlišuje především strany konzervativní a liberální, ale také strany křesťanské, socialistické, komunistické a fašistické.

Krom ideologických a historických východisek strany dělíme podle postoje ke stávající vládní moci, podle šířky jejich spektra a podle typů koalic, které vytváří.

- Dělení podle charakteru členství<sup>15</sup>

Tradiční dělení stran na kádrové a masové má význam spíše historický, ale pozorujeme jej i na současné politické scéně.

Strany kádrové si snaží vybírat členskou základnu ze silných a dominantních osobností (často osobnosti známé, charizmatické nebo specialisté), které jsou zárukou pro zisk hlasů ve volbách.

Naopak strany masové se snaží o úspěch ve volbách a oslovení voličů dosáhnout šíří svého zaměření a oblastmi svého politického programu.

- Dělení z hlediska postoje ke stávající vládní moci

Další dělení je podle aktuálního postavení jednotlivých stran ve vládě či jejich vztahu k vládnoucím politickým stranám.

---

<sup>15</sup> Podle: P. Fiala, M. Strniska, 1998, s. 63



Rozlišujeme tak strany vládní, které sestavují vládu buď samostatně, nebo k dosažení většiny sestaví koalici. Dále jsou to strany opoziční, které chtějí převzít moc prostřednictvím úspěchu ve volbách. Tyto opoziční strany dále můžeme dělit na parlamentní (získaly nad 5 % hlasů), mimoparlamentní (nepodařilo se jim dosáhnout potřebného minima hlasů) a mimosystémové, což jsou strany, které nerespektují systém pluralitní demokracie (strany extrémní – např. fašistické).

- Politické doktríny a ideologie<sup>16</sup>

Ideologie je soustava idejí a teorií, které vychází ze soudobých problémů a konfliktů dané společnosti. Politická ideologie se snaží o ucelený a obecný výklad společnosti a dává tak politickému programu cíl a orientuje ho, současně vymezuje i způsob, jak uchopit moc ve státě.

Doktrína je nauka nebo učení a systematizuje principy a názory na vymezenou problematiku. Politická doktrína je snaha o sloučení politických ideálů s praktickými politickými postupy. Doktrína obvykle vychází z ideologie a je její součástí.

### ***Konzervatismus a liberalismus***

Typologie politických stran má mnoho oblastí a je velmi složitá. Mezi tradiční dělení stran patří dělení na strany konzervativní a liberální.

### ***Liberalismus a strany liberální***

Liberalismus (z latinského liber – svobodný, volný, nespoutaný) je politická a ekonomická koncepce a hnutí prosazující svobodu člověka ve všech oblastech jeho činnosti, zejména v hospodářském životě, v politice, ve vědě a umění. (Velký sociologický slovník)

Současné liberální politické strany vychází z této ideologické koncepce a tradiční stranické uspořádání odmítají, stejně jako označení „politická strana“ – jde spíše o hnutí, které je na rozhraní mezi pravíci a levíci. U nás se k odkazu liberalismu hlásí Občanská demokratická strana (ODS).

### ***Konzervatismus a strany konzervativní***

Konzervatismus (z latinského conservare - uchovat) je jeden z hlavních politických a ekonomických směrů. Je spojen s lpěním na dosud stanovených hodnotách. Snaží se zachovat osvědčené řády, nebrání se postupnému vývoji, ale vývoji překotnému v podobě revolucí.

Mezi konzervativní strany v České republice bychom již tradičně mohli zařadit stranu KDU-ČSL (řadí se také do stran křesťanských, které se hlásí k hodnotám, které nám přineslo křesťanství) a nově také stranu TOP 09, která se k důrazu na tradice přihlásila v roce 2009 (rok vzniku).

---

<sup>16</sup> K následujícímu srov.: R. David, 2003, s. 325-367

## **Socialismus**

Socialismus je politická ideologie, která je založena na myšlence sociální spravedlnosti, rovnosti příležitostí a reálné spravedlnosti. Trh je regulován státem a dochází k přerozdělování prostředků, funguje zde tedy silný sociální stát – socialismus se vyvíjí jako opozice k liberalismu. Socialismus zdůrazňuje solidaritu a spravedlnost. Tato cesta vývoje státu musí být slučitelná s demokratickým uspořádáním, především tímto rysem se socialismus odlišuje od komunismu.

K modernímu socialismu s pevně zakořeněnými prvky demokracie (sociální demokracie) se u nás hlásí strana sociálně demokratická - ČSSD.

## **Komunismus**

Ideologie komunismu (z latinského communis – patří všem) je založena na představě naprosté rovnosti a kolektivním vlastnictvím. V dané společnosti neexistují třídy ani soukromé vlastnictví. Výrobní vztahy se vyvíjí, ale výrobní vztahy jsou zde neměnné.

K této myšlence se v České republice hlásí strana KSČM.

Mezi další ideologie můžeme řadit fašismus a nacismus, dále také rasismus, nacionalismus, anarchismus, feminismus či environmentalismus.

## **Pravolevé a středové rozdělení<sup>17</sup>**

Dnes je hranice mezi pravíci, levíci a středem spíše na rovině ekonomické – příslušné strany se snaží docílit bohatství společnosti a státu jinými způsoby s využitím rozdílných prostředků.

Bipolární pravo-levé rozdělení je odsuzováno za svůj zjednodušující pohled. Nicméně, přesto, že je považováno za „zastaralé“ a „nedostačující“, je stále používáno i přes svou omezenost. Aby se společnost mohla snadno, rychle a relativně nenáročně orientovat v členění politické scény je právě toto dělení, na pravici a levici, ideální.

Rozdělení politického spektra na pravici a levici je velice obtížné, protože nebylo nikdy přesně vymezeno. Charakteristické znaky se pro obě skupiny navíc mění na základě historického vývoje. Pravidla dělení jsou souhrnem řady politických rozdílů, ze kterých je pak vytvořen daný diferencující znak, který se pak mění spolu s vývojem společnosti.

---

<sup>17</sup> K následujícímu srov.: Velký sociologický slovník, 1996, s. 568-569

Následující schéma se snaží vymezit hlavní teoretické rozdíly mezi pravíci a levíci<sup>18</sup>:

| <b>Tradiční rysy levice a pravice</b> |   |   |
|---------------------------------------|---|---|
|                                       | levice                                    | pravice                                 |
| priority                              | sociální politika, sociální jistoty       | výroba, umožnění podnikatelské aktivity |
| stát                                  | sociálně odpovědný silný stát             | minimalizace kompetencí státu           |
| spravedlnost                          | rozdělovací                               | vyrovnávací                             |
| rovnost                               | výsledků                                  | příležitostí                            |
| svoboda                               | reálná                                    | formální                                |
| demokracie                            | zastupitelská, důraz na přímou demokracii | zastupitelská                           |
| člověk                                | kolektiv                                  | jednotlivec                             |
| stát a společnost                     | tendence ke splynutí                      | důsledné oddělení                       |
| společenský vývoj                     | rychlá změna – revoluce nebo reforma      | postupný vývoj - evoluce                |
| stát a ekonomie – regulace trhu       | státní ochránářství a deregulace          | liberalizace                            |
| ekonomické priority                   | snížení nezaměstnanosti                   | snížení inflace                         |

**Tabulka 1 - Tradiční rysy levice a pravice**

V dnešní době většina moderní levice zmenšuje rozestup mezi sebou a pravíci tím, že bere v úvahu vývoj trhu a ekonomiky a s tím spojenou nutnost a přizpůsobení lidí k vytyčeným podmínkám a důležitosti pracovního úsilí a tomu odpovídajícímu pracovnímu výkonu. K sblížení přispívá i moderní pravice tím, že bere mnohem více než kdy dřív v potaz lidský prvek a jeho polohu a význam ve fungování společenského systému.

<sup>18</sup> R. David, 2003, s. 73

Levice je pojmenování části politického spektra, toto označení vzniklo, stejně jako pojem pravice, v době Velké francouzské revoluce (1789-1794) ve Francii podle rozsazení poslanců v Konventu. Právě nalevo seděl třetí stav a radikálové – přívrženci nového společenského řádu.

Významný vývoj zaznamenala levice též ve Francii během Červnového povstání dělnictva (1848), členové První internacionály se hlásili k odkazu Velké francouzské revoluce, konkrétně k jejím hlavním heslům „Svoboda, rovnost, bratrství“ („Liberité, égalité, fraternité“)

Označení levice bylo dále používáno pro revoluční ideologická hnutí (socialismus, anarchismus, komunismus), která poznala Evropa ve svém dalším historickém vývoji. Dnes pojem označuje většinou sociální liberalismus a je zastoupen stranami sociálně demokratickými.

Levici můžeme vymezit několika základními rysy. Základním znakem je zdůraznění spravedlnosti. Je to snaha o sociální spravedlnost, která má poskytnout ochranu sociálně slabým vrstvám, ale je to také rovnost. Rovnost příležitostí, rovnost politická a náboženská. Právě tento pojem rovnosti bývá často zaměňován s principem rovnosti, který prosazuje komunistická ideologie. Nemůžeme klást zjednodušující rovnítko mezi pojem komunistický a levicový. Teorie rovnosti má dva naprosto rozdílné koncepty. První z nich je právě koncept komunistický – je to rovnost v rozdělování a hlavně ve výsledku. Tedy, ať se člověk snaží či naopak nedělá skoro nic, výsledek je vždy stejný. Proti tomu stojí druhá koncepce, která je rozdílná a charakteristická právě pro levici. Je to koncepce rovné příležitosti, hodnoty a důstojnosti každého člověka. Tato koncepce sahá v mnoha směrech k judokřesťanské rovině, ale i do dob osvícenství. Je třeba jasně rozlišit koncepci první, komunistickou, která popírá právo jednotlivců a zavádí jakousi rovnost mechanickou, kdy mají být všichni stejní, což je popření individuality každého člověka. Naopak rovnost koncepce druhé znamená respektování práv druhých a zajištění důstojnosti ve společenském životě - tak by měla vypadat spravedlivá společnost.

Levice se snaží zajistit, aby člověk mohl žít ve stejných či podobných podmínkách a měl tak stejnou míru šancí. Tato snaha vyžaduje od společnosti jistou míru solidarity. Ta je podmíněna výší daní, které jsou pak použity k zajištění sociálního práva, zdravotní péče a vzdělání.

Dále můžeme obecně říci, že levice hájí zájmy středních a nižších vrstev společnosti především v oblasti ekonomické a politické. V ekonomické oblasti se snaží hájit především zájmy zaměstnanců a v oblasti politické, je to snaha o prosazení těchto subjektů na realizaci státní moci především prostřednictvím odborových organizací.

Pro levici je dále typická vyšší míra zásahů státu do hospodářství, trh je tedy do jisté míry regulován státem. Stát se také prosazuje ponecháním jistých sektorů ve svém vlastnictví, aby do nich mohl přímo zasahovat. Jako příklad lze uvést zdravotnictví nebo školství.

<sup>19</sup> K následujícímu srov.: K. Plecítá-Vlachová, 2001, dostupné online

<sup>20</sup> K následujícímu srov.: A. Heywood, 2004, s. 452; s. 270

## *Pravice<sup>21 22</sup>*

Pravice je pojmenování části politického spektra, toto označení vzniklo, stejně jako pojem levice, v době Velké francouzské revoluce (1789-1794) ve Francii podle rozsazení poslanců v Konventu, kde vpravo zasedali přívrženci starého řádu, tedy reakční a monarchističtí aristokraté.

Na významu pravicové spektrum nabylo v době Druhé francouzské restaurace (1815), kdy došlo k restauraci Bourbonů a znovu obnovení starého řádu moci a konzervatismu.

V současnosti je označení pravice spjato s politickými teoriemi, které jsou spojovány s tradiční pravicí, která je zastoupena ideologií konzervatismu, monarchismu a nacionalismu. Za pravicové strany se dnes považují strany konzervativní, křesťansko-demokratické, monarchistické a některé liberální.

Pravice má hlavní zájem v podpoře kapitalismu a volného trhu. Odmítá výrazné zásahy státu do ekonomiky, která se má vyvíjet sama a má zde platit princip „neviditelné ruky trhu“ (pojem zavedený v díle Bohatství národů Adama Smithe). Pravice dále preferuje individualismus před kolektivismem a soukromé vlastnictví a podnikání, čímž zdůrazňuje základní svobody jednotlivce a tyto podmínky považuje za nezbytné v prosperitě společnosti.

K dalším zásadám patří uznávání autorit, řádu, tradic, hierarchie a do jisté míry nacionalismus. S těmito body souvisí i zdůraznění principu dědických práv, které souvisí s postavením jednotlivce ve společnosti.

## *Strana středu<sup>23 24</sup>*

Uprostřed politického pravo-levého spektra se nachází strany středové neboli strany centristické. Tyto strany jsou definované jako strany mezi pravicí a levicí, snaží se o odstranění extrémů jak pravice, tak levice, ale ví, že oba aspekty jsou potřebné. Můžeme tedy o stranách středu mluvit jako o umírněných pravicových stranách a umírněných levicových stranách.

Výhodou těchto stran je možnost uzavření koalice jak se stranami levicovými, tak pravicovými, aniž by tak ohrozili svou voličskou základnu.

---

<sup>21</sup>K následujícímu srov.: K. Žaloudek, 2004, s. 366; s. 302

<sup>22</sup>K následujícímu srov.: A. Heywood, 2004, s. 270; s. 460

<sup>23</sup> K následujícímu srov.: R. David, 2001, s. 74

<sup>24</sup> K následujícímu srov.: O. Krejčí, 1994, s. 47

# Současné rozložení sil v České republice

## Politický systém

Politický systém je podle Parsonse soubor politických institucí, jednotlivých politických procesů a obsahu politických rozhodnutí.<sup>25</sup>

Sociologický slovník definuje politický systém jako formu vlády nebo jako způsob organizace a výkonu politické moci.<sup>26</sup>

Sociologie chápe politický systém v širším slova smyslu a zahrnuje do něj i stav společnosti, včetně jejích politických tradic a postojů. Vedle sociální struktury širší rámec zahrnuje i rámec kulturní a ekonomický. Naopak politologie vidí politický systém jako pojem užší a řadí do něj jen politický režim bez ohledu na společenskou a ekonomickou problematiku.

Politický režim se založen na komplexu vzájemných vztahů různých systémů, které vznikly na poli politiky. Jednotlivými aktéry jsou politické orgány a vztah mezi nimi samotnými (legislativa, exekutiva, jurisdikce), politické instituce, zastoupené politickými idejemi dané společnosti, dále pak politické organizace, které představují jednotlivé politické strany v daném státě, volební systém, nastavení rozhodovacího procesu, dále ústavní rámec, který však není schopen plně ovlivnit praktické fungování politického systému, řadíme sem i zájmové skupiny a vliv efektivity ekonomiky na vývoj státu.

Základní funkce politického systému obecně shrnul sociolog G. Almond. Podle něj má politický systém dvě hlavní funkce<sup>27</sup>:

- I. Vstupní politické funkce** – sem řadíme politickou socializaci (její zapojování se), artikulaci zájmů, kumulaci zájmů a politickou komunikaci
- II. Výstupní vládní funkce** – k těmto řadíme tvorbu norem (pravidel), jejich následnou aplikaci a také jejich soudní zajištění.

Toto dělení popisuje nutnost zapojení veškerých subjektů politického systému. Každému z nich je určen jeden hlavní zájem, přesto se snaží složky účastnit co nejvíce vládních a politických procesů a tak se navzájem ovlivňují a regulují.

Struktura politického systému České republiky má charakter zastupitelské demokracie parlamentní republiky s pluralitním politickým systémem. Legislativa je tvořena dvoukomorovým parlamentem, exekutivu zastupuje vláda (v čele s předsedou vlády) a prezident, jurisdikce je tvořena soudy a soudy ústavními.

---

<sup>25</sup> K. Vodička, L. Cabada, 2003, s. 9-10

<sup>26</sup> Velký sociologický slovník, 1996, s. 936

<sup>27</sup> K. Žaloudek, 2004, s. 357

## Volby a volební systém<sup>28</sup>

*Volby jsou jednou z norem demokratického politického chování, která je dnes spojována a odvozována od lidských práv a jejich zabezpečení prostřednictvím zjištění názoru většiny. ... Volby jsou jeden ze způsobů výběru jednotlivce či jednotlivců pro nějakou funkci, hodnost či pozici.<sup>29</sup>*

Volby jsou základním znakem demokratického uspořádání státu a naplňují tak demokratické ideály. Volby slučují lidskou svobodu a rovnost, jedinec vyjádří svůj názor prostřednictvím hlasu, který má pro všechny stejnou váhu. Volby se dnes staly synonymem pro základní lidská práva.

Klasické antické pojetí demokracie je demokracie jako přímá vláda lidu, který přímo, bez jakéhokoli zprostředkovatele, rozhoduje o stěžejních otázkách ve státě. Již Montesquieu navrhuje ve svém pojednání „O duchu zákonů“ (1748) řešení jiné. Za základní zákon demokracie považuje ten, který jasně popisuje princip hlasování ve státě. Na začátku 20. století je demokracie aplikována prostřednictvím voleb, zástupci lidu jsou tedy voleni širokou veřejností. Moderní pojetí demokracie syntetizuje jak řízené demokratické uspořádání státu, tak ideologii liberalismu, který jakoukoli moc státu odmítá. Dnešní demokracie přetváří lidská práva v politické instituce, které pak následně kontroluje.

Volby mají přesně danou formu a techniku. Svobodné volby musí být všeobecné, musí být pravidelné (časové intervaly a doba musí být přesně určeny předem), musí nabídnout výběr kandidátů, kteří mají stejné podmínky a musí být také zajištěno, že všichni budou následně akceptovat volební výsledek. Volby také nesou jistou míru zodpovědnosti, musí zajistit, že ve státě bude někdo, kdo bude řídit jeho moc, dále, že zvolená vláda bude stabilní a zajišťují taky jistý koloběh a selekci elit.

## Političtí aktéři – Politické strany a jejich zástupci

*Politická strana je organizovaná skupina, která nominuje kandidáty do voleb a soutěží ve volbách s cílem dosáhnout vítězství a ovlivnit v rámci zákona veřejnou politiku v duchu svého programu. Jde o organizaci lidí s podobnými zájmy a postoji.<sup>30</sup>*

Politické strany mají jasně vytyčené cíle. Hlavní cíl je získat co největší počet voličů, další je maximalizace úřadu a realizace vlastního programu.

## Politické strany České republiky

V české republice je registrováno 83 politických stran a 44 politických hnutí. Mnohé z nich mají v současnosti pozastavenou činnost a další početná skupina nemá početnou trvalou základnu a existují téměř bez jakékoli voličské podpory.

<sup>28</sup> K následujícímu srov.: O. Krejčí, 1994, s. 7-24

<sup>29</sup> O. Krejčí, 2001, s. 16

<sup>30</sup> J. Jandourek, 2001, s. 240

V současné době je vláda složena z pěti stran (uspořádání podle voleb z roku 2010). Vládní koalici tvoří strany tři – Občanská demokratická strana (ODS) s 53 mandáty (zastoupení v senátu – 25 mandátů), TOP 09 s 41 mandáty (zastoupení v senátu – 3 mandáty) a Věci veřejné (VV) s 24 mandáty (v senátu bez zastoupení). Opoziční strany jsou dvě – Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) s 56 mandáty (zastoupení v senátu – 41 mandátů) a Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) s 26 mandáty (zastoupení v senátu – 2 mandáty). (Senát je dále složen 6 mandáty Křesťanské a demokratické unie – Československá strana lidová (KDU - ČSL) a další 6 mandátů je rozděleno mezi jiné strany.)

## **Jednotlivé parlamentní strany (řazeny podle počtu mandátů):**

### ***Česká strana sociálně demokratická (ČSSD)***

Strana vznikla v únoru roku 1993. Její ideologické zakotvení je v sociálním demokratismu a označuje se jako strana levého středu. Její program vychází ze sociálně tržní ekonomické koncepce, která je regulována státem.

ČSSD se hlásí k principům svobody, rovnosti, solidarity, odpovědnosti, demokracie, trvale udržitelného rozvoje (tj. k sociálně a ekologicky orientované tržní ekonomice).

### ***Občanská demokratická strana (ODS)***

Strana vznikla v dubnu roku 1991. Deklaruje se jako liberálně konzervativní strana a označuje se jako strana pravicová. Její program klade důraz na politický realismus a pragmatismus. Důsledně prosazuje soukromé vlastnictví, dále volný trh práce a zboží.

### ***TOP 09***

Politická strana vznikla v listopadu 2009. Hlásí se k odkazu křesťansko-židovských tradic a ideologii konzervatismu.

Strana prosazuje principy svobodného trhu, hájí společnost rovných příležitostí a podporuje sociální odpovědnost občanů a právnických osob.

### ***Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM)***

Strana vznikla v březnu 1990. Program této strany se hlásí k odkazu marxistické teorie obohacené novými myšlenkami a poznatky.

Jejím cílem je socialismus – demokratická společnost svobodných, rovnoprávných občanů, hospodářsky pluralitní a zabezpečující občanům minimální důstojnost života.



## Věci veřejné (VV)

Strana vznikla v roce 2001. Strana pravého středu se hlásí k odkazu T. G. Masaryka, tedy k humanistické politice a odkazu První republiky.

Věci veřejné se snaží o zavedení přímé demokracie a vychází ze spolupráce s občany – lidé by podle této strany měli mít nástroj na ovlivnění politiky.

## Programy jednotlivých stran

Všechny programy vládních politických stran jsem podrobně prošla a prostudovala (programy určené pro poslední parlamentní volby v roce 2010). Stanovila jsem si čtyři základní okruhy – ekonomika, školství, zdravotnictví a sociální politiku, převážně jsem se zaměřila na tyto oblasti a pokusila jsem se stanovit základní programové body daných stran k příslušnému tématu.

Vzhledem k neznalosti, kterou studenti v této oblasti projevili (viz empirická část práce), jsem se rozhodla podat také souhrnnou kritiku jak jednotlivých politických programů, tak jejich dostupnosti na internetových stránkách u každé z vládních stran. Pro kritické posouzení politických programů jsem si stanovila čtyři kritéria – dostupnost programu, jeho přehlednost, srozumitelnost a jasnost vizí, které jsem následně hodnotila a přiřadila jim příslušný počet bodů (škála 1 – 5, kde 1 je nejnižší možné hodnocení a 5 nejvyšší možné hodnocení).

## ČSSD

### Ekonomika

Hlavním cílem je snížení státního dluhu. Tato strana k tomu chce využít efektivní čerpání z fondů EU, tím zajistit nová pracovní místa a ekonomiku tak více podpořit.

Další oblastí, které se strana významně věnuje, jsou daně – chce zrušit rovnou daň a významněji zdanit příjmy osobám s měsíčním příjmem nad 100 tisíc.

### Školství

Program se věnuje jak aktuální problematice státních vysokých škol a placení školného, které ČSSD rezolutně odmítá, tak školám středním a základním, kde chce strana podporovat zlepšení výuky cizích jazyků a matematiky. V oblasti předškolní výchovy chce strana zavést povinný, státem placený jeden rok.

### Zdravotnictví

Strana chce zachovat zdravotnictví jako veřejnou službu a zabránit privatizaci nemoc a zdravotních pojišťoven. Dále chce zrušit poplatky u lékařů a v lékárnách a obnovit třídní vyplácení nemocenské.

## Sociální politika

V této oblasti se strana výrazně věnuje mladým, kterým chce poskytnout sociální studijní stipendia a chce znovuobnovit státní příspěvky na bydlení a startovacích bytů.

## Zhodnocení politického program ČSSD

Stránky jsou koncipovány velice přehledně, je snadné se orientovat v jednotlivých blocích. Chybí zde ale úvodní základní vymezení politické orientace, stranických hodnot, základní představení a popis vizí, které chce strana prosadit.

- **Dostupnost** – Politický program není v hlavní nabídce, je pod složkou „Dokumenty“, není tedy dostupný přímo a není umístěn dostatečně přehledně. (Hodnocení - 3)
- **Přehlednost** – Program je v nabídce ve dvou formách – „Malý politický program“ (méně rozsáhlý, program je zde pouze v krátkých stěžejních bodech) a „Velký politický program“ (rozsáhlejší forma, program je řazen do jednotlivých okruhů a jsou zde delší textové pasáže). Je tedy volbou každého, do jaké míry se chce o program zajímat, přesto mi i „Velký volební program“ připadal v některých okruzích moc stručný. Obě dvě formy programu jsou v textovém formátu PDF, možnost orientace v jednotlivých okruzích je až nesnadná, čtenář musí program pročíst celý i v případě, zajímá-li se jen o jistou oblast. (Hodnocení - 3)
- **Srozumitelnost** – V programu se často vyskytují zkratky organizací, které nejsou široké veřejnosti notoricky známé, a dál je nedovysvětluje. Jednotlivé body programu jsou jednoznačné a většinou popsány alespoň rámcově (někdy možná nedostatečně), čtenář si může udělat vcelku bez problému rámcovou představu. (Hodnocení - 3)
- **Jasnost vizí** – V některých oblastech je jasnost vizí zřetelná a dostatečná včetně prostředků, které k tomu chce strana použít, někdy je však úplné porozumění komplikované nedostatečně vysvětlenými pojmy a přílišnou stručností. (Hodnocení - 3)
- **Celkové hodnocení** – 12

## ODS

### Ekonomika

Jedním z hlavních témat této oblasti jsou daně, strana chce zjednodušit daňový zákon a zamezit růstu daní a nechat je na stávající úrovni. V oblasti vytváření nových pracovních míst ODS podporuje práci na částečný úvazek (tato forma má být určena lidem nad 55 let a dále například matkám s dětmi do 12 let).

## Školství

Strana apeluje na celoživotní vzdělávání a podporuje ho. ODS podporuje zavedení školného na státních vysokých školách, současně s ním chce zavést i výhodné studentské půjčky a spoření. Kvalitu vzdělání chce strana podpořit jednotnými závěrečnými zkouškami na středních školách i učilištích.

## Zdravotnictví

V této oblasti chce strana zavést dobrovolné připojištění zajišťující nadstandardní péči, zaměřuje se také na zvýšení práv každého pacienta.

## Sociální politika

Mezi stěžejní body tohoto bloku patří zavedení adresného rozdělování sociálních dávek. V oblasti rodiny je to umožnění co nejrychlejšího návratu z mateřské dovolené do práce (což poskytne příležitost nezaměstnaným ženám nad 50 let, které projdou speciálními kurzy pro pečovatelky o děti do 6 let).

## Zhodnocení politického programu ODS

Stránky jsou vcelku přehledné, nechybí zde základní vymezení strany – její ideologické určení a stručné shrnutí hlavních cílů.

- **Dostupnost** – Politický program je umístěn nepřehledně mimo hlavní nabídku, je ve složce „Archiv“, navíc i zde je program umístěn relativně nenápadně. (Hodnocení - 2)
- **Přehlednost** – Okruhy politického programu jsou charakterizovány přehledně v bodech, orientace v nich je snadná. Nicméně je vcelku obtížné přecházet mezi jednotlivými okruhy. (Hodnocení - 3)
- **Srozumitelnost** – Jednotlivé jednoznačné body jsou dostatečně a srozumitelně vysvětleny, není zde problém s nejasnostmi. Program se také vyvarovává používání odborných termínů či neznámých zkratk. (Hodnocení - 5)
- **Jasnost vizí** – Strana se dostatečně vymezuje a představuje, vize jsou z programu zřejmé. Tato oblast je podpořena i kreslenými krátkými videi, kde se strana vymezuje jak programově, tak proti politické opozici. (Hodnocení - 5)
- **Celkové hodnocení** - 15

## TOP 09

### Ekonomika

Strana v této oblasti podporuje zachování rovných podmínek trhu a chce pro všechny podnikatele vytvořit stejné startovací prostředí. Strana dále požaduje sjednocení základu daně pro všechny přímé odvody a zrušení transakčních daní (daň z převodu nemovitosti, daň dědická).

### Školství

Cílem této oblasti je pro tuto stranu otevření školství praxi a mezinárodním zkušenostem, které bude podporovat přirozenou lidskou zvědavost a touhu po vzdělání. Strana je pro zavedení osobní motivace studenta (školného) na státních vysokých školách, spolu s efektivním systémem finančních půjček pro studenty. Strana chce dále prosazovat zvýšení kvality pedagogů i jejich ohodnocení.

### Zdravotnictví

V této oblasti strana prosazuje zvýšení zodpovědnosti zdravotních pojišťoven vůči pojištěncům, zdravotní pojišťovny mají být také kontrolovány nezávislým orgánem zřízeným vládou. Strana také podporuje vyšší únosné podílení se pacientů na zdravotní péči.

### Sociální politika

Mezi hlavní body v této oblasti patří nevyplácení podpory v nezaměstnanosti těm, kteří podali sami výpověď nebo byli propuštěni pro porušení kázně. Strana chce také omezit vyplácení sociálních dávek a změnit systém jejich vyplácení např. v podobě slevy z daně příjmu.

### Zhodnocení politického programu TOP 09

Strana se relativně stručně charakterizuje programovými východisky a principy, tomu slouží i „Hodnotové desatero“, kde strana velmi zkráceně představuje základní programové hodnoty.

- **Dostupnost** – Program je přehledně viditelně umístěn v hlavní nabídce a je snadno dostupný. (Hodnocení - 5)
- **Přehlednost** – Politický program je jen ve formě poměrně dlouhého souvislého textu, je v něm sice usnadněná orientace mezi jednotlivými okruhy, srozumitelnosti textu by prospělo stručné bodové vyjádření programových priorit. (Hodnocení - 2)
- **Srozumitelnost** – Přesto, že je program textově obsáhlý, jsou zde pasáže a pojmy, které nejsou plně vysvětleny či konkretizovány (např. zdravotně postižený 2. a 3. stupně, modernizace III. a IV. koridoru železniční dopravy). Pro neinformovaného čtenáře není tedy program vždy dostatečně srozumitelný. (Hodnocení - 2)

- **Jasnost vizí** – Jasnost vizí je přímo úměrná srozumitelnosti – u nekonkretizovaných pojmů jsou vize nejasné. Některé části jsou také popsány značně povrchně a není tedy zcela zřejmé, prostřednictvím jakých kroků chce strana problematiku řešit. (Hodnocení - 3)
- **Celkové hodnocení** – 12

## **KSČM**

### **Ekonomika**

Tento politický program se v dané oblasti prosazuje zavedení odstupňované daně z příjmu a prosazuje zákonem zakázat anonymní listinné akcie a zprůhlednit vlastnickou strukturu podniků.

### **Školství**

Strana odmítá placení školného na státních vysokých školách a chce posílit funkce státu a zřizovatelů škol a jejich zodpovědnost za podmínky a výsledky práce na školách. Dále chce zavést prospěchová stipendia pro studenty vysokých škol.

### **Zdravotnictví**

V této oblasti politického programu strana prosazuje zajištění dostatečného financování zdravotnictví a chce tak zvýšit platby státu za státní pojištěnce, prostřednictvím jedné centrální zdravotní pojišťovny. Dále chce strana obnovit dosažitelnost záchranné služby a lékařské pohotovosti.

### **Sociální politika**

Mezi stěžejní programové body v této oblasti patří snaha o zachování současného postavení zaměstnanců. Strana chce také zvýšit minimální mzdu a podporu v nezaměstnanosti prodloužit na jeden rok.

### **Zhodnocení politického programu KSČM**

Základní informace o straně jsou snadno dostupné, strana jasně vymezuje své zařazení na politickém spektru a své základní cíle.

- **Dostupnost** – Je velice obtížné politický program na stránkách najít, není zde žádný přímý odkaz. (Hodnocení - 1)
- **Přehlednost** – Program je velmi věcný, je shrnut do jednotlivých okruhů, kde jsou stručné jasné krátké body. Okruhy jsou ale řazeny přímo za sebou a orientace mezi nimi je tak ztížena. (Hodnocení - 3)

- **Srozumitelnost** – jednotlivé body jsou dostatečně vysvětleny a jasně vymezeny, jsou také jednoznačné a nejsou zdlouhavé. (Hodnocení - 5)
- **Jasnost vizí** – Strana jasně a stručně vymezuje své cíle. (Hodnocení - 5)
- **Celkové hodnocení** – 14

## VV

### Ekonomika

Strana prosazuje snížení daní přímých, které jsou demotivující ve prospěch daní nepřímých. Věci veřejné dále požadují snížení počtu státních úředníků o 10 % a transparentní výběrová řízení pro zadávání státních zakázek.

### Školství

V této oblasti považuje strana za stěžejní zvýšení nástupních platů učitelů na základních, středních i vysokých školách. Dále je strana pro zavedení odloženého školného na státních vysokých školách. Na školách základních a středních chce prosadit rozšíření výuky informatiky a chce zavést větší prevenci patologických jevů prostřednictvím školních psychologů placených státem.

### Zdravotnictví

Mezi zásadní požadavky strany v této oblasti patří zavedení standardní zdravotní péče a umožnění občanům platit za nadstandard, který bude nabízen větším množstvím konkurenčních pojišťoven. Strana chce dále snížit odvody na zdravotní pojištění a posílit ambulantní a domácí péči.

### Sociální politika

Strana chce zavést jako podmínku pro vyplácení podpory v nezaměstnanosti veřejně prospěšné práce, omezit odchody do předčasného důchodu a chce zpřísnit kontrolu nad povinnou školní docházkou u dětí.

### Zhodnocení politického programu VV

Základní stanovy a cíle strany jsou v základní nabídce, stranu dostatečně vymezují a určují její orientaci na politickém spektru.

- **Dostupnost** – Politický program je dostupný bez komplikací, v hlavní nabídce je na něj odkaz dokonce několikrát. (Hodnocení - 5)
- **Přehlednost** – Systematické zařazení programu do jednotlivých okruhů, mezi kterými je velice snadné se orientovat, dělá program velice přehledným. (Hodnocení - 5)

- **Srozumitelnost** – Jednotlivé programové body jsou dostatečně srozumitelné, popřípadě dovysvětlené (včetně zkratk pro méně známé instituce nebo organizace). Body jsou jednoznačné a srozumitelné. (Hodnocení - 5)
- **Jasnost vizí** - Strana stručně a jasně charakterizuje své budoucí zájmy a cíle. (Hodnocení - 5)
- **Celkové hodnocení** – 20

### *Celkové shrnutí výsledků programů politických stran:*

Nejlépe je hodnocen politický program a jeho koncepce u politické strany Věci veřejné, byl ohodnocen plným počtem bodů, protože se zde nevyskytly zásadní nedostatky, které by jakkoli znesnadňovaly porozumění programovým cílům a vizím. Strana se i jasně vymezuje a podává o sobě základní informace. (Celkové hodnocení - 20)

Relativně dobrou koncepci má i program Občanské demokratické strany. Hlavním nedostatkem je skutečnost, že není snadné tento program najít a orientovat se mezi jeho jednotlivými okruhy, což velmi zneprůjemňuje jeho čtení jako celku. U tohoto programu byla míra vymezení k opozici skoro na stejné úrovni jako samotný program strany. (Celkové hodnocení - 15)

Jasnost vizí byla nejlépe zpracována u Komunistické strany Čech a Moravy, programové body byly velmi výstižné a věnovaly se nejrozsáhlejším oblastem ze všech hodnocených programů. Největším nedostatkem je problematická identifikace umístění programu a vzhledem k jeho délce i orientace v něm. Jednotlivé okruhy navzájem splývají a jsou nedostatečně odděleny. (Celkové hodnocení - 14)

Politický program České sociální demokracie byl až moc stručný a orientace v něm byla komplikovaná. Důsledným nekonkretizováním jednotlivých pojmů byl často program ne zcela srozumitelný. Jeho strohost a přesné nekonkretizování způsobily nejasnost některých cílů a vizí. (Celkové hodnocení - 12)

U politického programu TOP 09 se objevily základní nedostatky zvláště ve srozumitelnosti jednotlivých bodů, zásadní pojmy v programu nebyly často vysvětleny. Program byl značně nepřehledný pouze ve formě souvislého textu a jednotlivé okruhy neměly jednotnou formu. (Celkové hodnocení - 12)

## **Empirická část**

### **Výchozí předpoklad**

Nedostatečný zájem a znalosti z politické oblasti vedou studenty středních škol ke zkreslenému vnímání politické situace, které se projevuje v nadhodnocení reálných možností osobností politického života ovlivnit společenské problémy. Toto zkreslené vnímání vede k instinktivní volbě založené na popularitě osobností politického života. Znalost volebních programů nehraje při rozhodování podstatnou roli.

#### **Cílem práce je:**

1. Pokusit se zjistit, nakolik se voliči (i potenciální) orientují v odlišnostech politických programů pravice a levice.
2. Dále zjistit, zda jejich vlastní volba je motivována spíše osobnostmi v čele stran anebo jejich programem.
3. Zjistit, nakolik jsou ve shodě osobní preference voličů s programem strany, kterou volili.

### **Hypotézy**

#### **1. ORIENTACE V HISTORICKÝCH A POLITICKÝCH KONSEKVENCÍCH VÝVOJE POJMŮ**

##### **"PRAVICE", "LEVICE" VYMEZENÍ POJMU PRAVICE A LEVICE**

Přesto, že na středních školách probíhá výuka historie a základů a politologie většina studentů vykazuje zásadní neznalosti ve stanovování kritérií pro vymezení pojmu pravice, levice.

#### **2. ZNALOST/POUČENOST O POLITICKÝCH PROGRAMECH**

Studenti se ve své volbě řídí spíše svými sympatiemi k osobám stojícím v čele stran, než stranickým programem.

#### **3. SOULAD VOLBY PRAVICE/LEVICE S PREFERENCEMI VOLIČŮ**

##### **SOLIDARITA VERSUS INDIVIDUALITA**

Osobní preference studentů se nekryjí s programy stran, které volili.



## Metodika

Na základě výchozího předpokladu a jednotlivých hypotéz, jsem sestavila dotazník vlastní konstrukce, který se skládal z úvodních demografických údajů a tří baterií otázek, z nichž druhá byla složena do dvou částí.

První baterie byla složena z 20 výroků charakterizující pravici a levici – 10 výroků bylo pravicových a 10 levicových. Výroky byly náhodně seskládány za sebou do tabulky. Respondenti zde měli rozlišovat, zda jde právě o výrok pravicový (P) či levicový (L) a příslušnou možnost zaškrtovali.

Druhá baterie byla rozlišena na dvě části. V první byla tabulka s 10 politiky – snažila jsem se vybírat ty, kteří jsou buď ministři, nebo místopředsedy daných vládních stran (ODS, TOP 09, VV, ČSSD, KSČM), z každé strany jsem vybrala dva zástupce a opět je náhodně seřadila do tabulky. Respondenti zde zaškrtovali příslušnou stranu z výčtu - ODS, TOP 09, VV, ČSSD, KSČM, kterou poslanci zastupují. Druhá část sestavena z přesných citací jednotlivých politických programů vládních stran. Vybírala jsem body, které jsou charakteristické pro danou stranu a vyskytují se pouze v programu dané strany a nejsou zaměnitelné s programy stran ostatních. Zde také respondenti zaškrtovali z výčtu parlamentních stran - ODS, TOP 09, VV, ČSSD, KSČM.

Třetí sada otázek byla sestavena z vládních kroků současné vlády a v menší míře z politických programů vládních stran (ODS, TOP 09, VV). Respondenti zde své odpovědi vybírali z referenční škály: úplně souhlasím – spíše souhlasím – nevím – spíše nesouhlasím – úplně nesouhlasím. Každé odpovědi byla přiřazena hodnota na škále 1 – 5, kde 1 znamená úplně souhlasím, 3 nevím a 5 úplně nesouhlasím.

## Vyhodnocování dotazníku

Použité postupy a nástroje k vyhodnocení vyplněných dotazníků:

Pro zpracování tabulek byly využity standardní nástroje programu Excel 2003 – třídění podle různých kritérií, použití automatických filtrů podle různých kritérií, funkce autosum (součet), podmíněný součet pro jednotlivé sloupce dle různých kritérií, funkce souhrnů podle různých kritérií, při vyhodnocování různých variant odpovědí logické funkce „když“, základní aritmetické operace, pro přiřazení významu některých zkratk byla užitá funkce „vyhledat“ s definiční tabulkou, pro zlepšení orientace ve velkém bylo použito kotvení příček, využití dočasných tabulek pro jednotlivé fáze vyhodnocení.

## Distribuce dotazníku

Dotazníky prostřednictvím vyučujících základů společenských věd na gymnáziu a střední odborné škole, kteří byli poučeni o jejich správném vyplnění.

Z 200 rozdaných dotazníků se jich navrátilo 187, z čehož bylo následně 18 dotazníků vyřazeno (nebyly dostatečně vyplněné nebo nebyly vyplněné dostatečně jasně, bylo vyplněno víc možností odpovědí). Výsledný vzorek získaných dotazníků použitých k výzkumu byl tedy 162. Z celkového množství 162 dotazníků bylo 102 z gymnázia (zde se nevrátilo 5 dotazníků a 10 bylo vyřazeno) a 60 ze střední odborné školy (nevrátilo se 15 dotazníků a 8 bylo vyřazeno).

## Vzorek

|       | Celkem | Gymnázium | SOŠ | % na Gymnázium | % na SOŠ |
|-------|--------|-----------|-----|----------------|----------|
| Počet | 162    | 102       | 60  | 62,96 %        | 37,04 %  |
| Muži  | 82     | 48        | 34  | 58,54 %        | 41,46 %  |
| Ženy  | 80     | 54        | 26  | 67,50 %        | 32,50 %  |

**Tabulka 2 - Vzorek respondentů**

Z celkového počtu respondentů - 162, bylo 82 mužů a 80 žen. Z celkového počtu 102 dotazovaných na gymnázium (z celkového počtu 62,96 %) byl počet žen 54 (z celkového počtu 67,50 %) a mužů 48 (z celkového počtu 58,54 %). Na střední odborné škole odpovídalo celkem 60 respondentů (z celkového počtu 37,04 %), z toho 26 žen (z celkového počtu 32,50 %) a 34 mužů (z celkového počtu 41,46 %).

Věk respondentů se pohyboval od 15 do 20 let. Průměrný věk všech 162 respondentů byl 18 let.

## Úvodní část dotazníku

|                | Celkem | Gymnázium | SOŠ | % na Gymnázium | % na SOŠ |
|----------------|--------|-----------|-----|----------------|----------|
| Počet voličů   | 83     | 59        | 24  | 71,08 %        | 28,92 %  |
| Bez preferencí | 50     | 31        | 19  | 62,00 %        | 38,00 %  |
| Bez odpovědi   | 9      | 4         | 5   | 44,44 %        | 55,56 %  |
| Pravice        | 103    | 66        | 37  | 64,08 %        | 35,92 %  |
| Levice         | 6      | 4         | 2   | 66,67 %        | 33,33 %  |

**Tabulka 3 - Úvodní část dotazníku**

Respondenti v úvodní části odpovídali na otázku, zda se účastnili studentských nebo parlamentních voleb. Ano odpovědělo 83 z celkového počtu 162 dotázaných, z čehož 59 respondentů bylo z gymnázia (z celkového počtu voličů 71,08 %) a 24 ze střední odborné školy (z celkového počtu voličů 28,92 %). Voleb se neúčastnilo 79 dotázaných z celkového počtu 162 respondentů.

Respondenti byli dále dotazováni na své volební preference. Odpověď zaškrtovali z výčtu tří možností – PRAVICE, LEVICE, NEMÁM VOLEBNÍ PREFERENCE. Odpověď NEMÁM VOLEBNÍ PREFERENCE, zvolilo 50 dotazovaných z celkového počtu 162 respondentů, z čehož bylo 31 odpovědí z gymnázia (z celkového počtu 62,00 %) a 19 ze střední školy odborné (z celkového počtu 38,00 %). Možnost PRAVICE zaškrtovalo 103 dotazovaných, 66 odpovědí bylo z gymnázia (z celkového počtu 64,08 %) a 37 (z celkového počtu 35,92 %) odpovědí z odborné střední školy. Jako své levicové volební preference uvedlo 6 dotazovaných z celkového počtu 162, z toho 4 odpovědi byly z gymnázia (z celkového počtu 66,67 %) a 2 odpovědi ze střední školy odborné (z celkového počtu 33,33 %). Bez odpovědi nechalo otázku 9 respondentů z celkového počtu 162, z čehož byly 4 odpovědi z gymnázia (z celkového počtu 44,44 %) a 5 ze střední školy odborné (z celkového počtu 55,56 %).

|       | Celkem | Gymnázium | SOŠ | % na Gymnázium | % na SOŠ |
|-------|--------|-----------|-----|----------------|----------|
| TOP09 | 59     | 45        | 14  | 76,27 %        | 23,73 %  |
| ODS   | 52     | 30        | 22  | 57,69 %        | 42,31 %  |
| VV    | 12     | 7         | 5   | 58,33 %        | 41,67 %  |
| ČSSD  | 10     | 5         | 5   | 50,00 %        | 50,00 %  |
| KSČM  | 1      | 0         | 1   | 0,00 %         | 100,00 % |
| Jiné  | 19     | 11        | 8   | 57,89 %        | 42,11 %  |

**Tabulka 4 - Úvodní část - politické strany**

V úvodní části byli dále respondenti dotazováni na jejich stranické preference. Odpovídali na otázku, jakou stranu volili nebo jakou stranu by volili. Odpověď vybírali z výčtu stran – TOP 09, ODS, VV, ČSSD, KSČM, jiné. Stranu TOP 09 volilo nebo by volilo 59 dotazovaných z celkového počtu 162 respondentů, z čehož bylo 45 odpovědí z gymnázia (z celkového počtu 76,27 %) a 14 ze střední odborné školy (z celkového počtu 23,73 %). Stranu ODS volilo nebo by volilo 52 dotazovaných z celkového počtu 162 respondentů, z čehož bylo 30 odpovědí z gymnázia (z celkového počtu 57,69 %) a 22 ze střední odborné školy (z celkového počtu 42,31 %). Stranu VV volilo nebo by volilo 12 dotazovaných z celkového počtu 162 respondentů, z čehož bylo 7 odpovědí z gymnázia (z celkového počtu 58,33 %) a 5 ze střední odborné školy (z celkového počtu 41,67 %). Stranu ČSSD volilo nebo by volilo 10 dotazovaných z celkového počtu 162 respondentů, z čehož bylo 5 odpovědí z gymnázia (z celkového počtu 50,00 %) a 5 ze střední odborné školy (z celkového počtu 50,00 %). Stranu KSČM volil nebo by volil 1 dotazovaný z celkového počtu 162 respondentů, na gymnázium se odpovědi nepřihlásil nikdo (z celkového počtu 0,00 %) a na střední odborné školy 1 respondent (z celkového počtu 100,00 %). Jinou stranu volilo nebo by volilo 19 dotazovaných z celkového počtu 162 respondentů, z čehož bylo 11 odpovědí z gymnázia (z celkového počtu 57,89 %) a 8 ze střední odborné školy (z celkového počtu 42,11 %). Na otázku neodpovědělo 9 dotazovaných z celkového počtu 162 respondentů.

## Interpretace výsledků z úvodní části

Z celkového počtu všech dotázaných (162) 83 volilo v parlamentních či studentských volbách, mnohem vyšší je číslo (59) na gymnáziu, protože na střední škole odborné neprobíhali studentské volby a část studentů ještě nemá volební právo. Můžeme tedy říci, že výsledek 83 voličů je v porovnání s parlamentními volbami úspěchem.

Výsledky další otázky zjišťující politické preference studentů potvrdila můj předpoklad, že studentů s pravicovými preferencemi bude víc (podle výsledků studentských voleb, kde pravice získala většinu hlasů), než levicovými, ale poměr pravice:levice - 105:6 byl pro mě až šokující (studentů bez politických preferencí bylo 51, ale část z nich následně uváděla stranu, kterou by volili nebo ji už volili, většinou to byli strany pravicové). Volebním preferencím odpovídaly i preference stranické, většina studentů volila/by volila strany pravicové (TOP 09, ODS).

## První sada otázek

### První hypotéza

#### ORIENTACE V HISTORICKÝCH A POLITICKÝCH KONSEKVENCÍCH VÝVOJE POJMŮ

#### "PRAVICE", "LEVICE" VYMEZENÍ POJMU PRAVICE A LEVICE

**Přestože na středních školách probíhá výuka historie a základů politologie, většina studentů vykazuje zásadní neznalosti ve stanovování kritérií pro vymezení pojmu pravice, levice.**

Respondenti přiřazovali 10 pravicovým a 10 levicovým výroky, náhodně jdoucím za sebou, jejich politické zaměření. Vybírali z odpovědí P (pravice) a L (levice). Za každou správnou odpověď získal respondent 1 bod, špatná odpověď byla bez bodu stejně jako odpověď žádná, která byla klasifikována stejně jako odpověď špatná. Body byly každému respondentovi sečteny a na základě dosaženého výsledku součtu bodů byl podle různých kritérií zařazen do tabulek.

| Celkem        |                        |                         |                          |
|---------------|------------------------|-------------------------|--------------------------|
|               | Správných odpovědí 0-7 | Správných odpovědí 8-15 | Správných odpovědí 16-20 |
| Počet         | 23                     | 80                      | 60                       |
| Muži          | 9                      | 45                      | 28                       |
| Ženy          | 14                     | 35                      | 32                       |
| Pravice       | 17                     | 46                      | 42                       |
| Levice        | 0                      | 2                       | 4                        |
| Bez orientace | 6                      | 32                      | 14                       |

**Tabulka 5 - Pravicové a levicové výroky I**

| Gymnázium     |                        |                         |                          |
|---------------|------------------------|-------------------------|--------------------------|
|               | Správných odpovědí 0-7 | Správných odpovědí 8-15 | Správných odpovědí 16-20 |
| Počet         | 6                      | 42                      | 55                       |
| Muži          | 1                      | 21                      | 26                       |
| Ženy          | 5                      | 21                      | 29                       |
| Pravice       | 5                      | 24                      | 38                       |
| Levice        | 0                      | 1                       | 3                        |
| Bez orientace | 1                      | 17                      | 14                       |

**Tabulka 6 - Pravicové a levicové výroky II**

| SOŠ           |                        |                         |                          |
|---------------|------------------------|-------------------------|--------------------------|
|               | Správných odpovědí 0-7 | Správných odpovědí 8-15 | Správných odpovědí 16-20 |
| Počet         | 17                     | 38                      | 5                        |
| Muži          | 8                      | 24                      | 2                        |
| Ženy          | 9                      | 14                      | 3                        |
| Pravice       | 12                     | 22                      | 4                        |
| Levice        | 0                      | 1                       | 1                        |
| Bez orientace | 5                      | 15                      | 0                        |

**Tabulka 7 - Pravicové a levicové výroky III**

### Prezentace výsledků 1. části:

Z celkového počtu 162 respondentů mělo hodnotu v rozmezí 0 – 7 správných odpovědí 23 dotázaných, z nichž 6 bylo z gymnázia a 17 ze střední školy odborné. V tomto rozmezí se umístilo 9 mužů, z čehož byl 1 z gymnázia a zbylých 8 ze střední školy odborné, žen bylo 14, z čehož 5 z gymnázia a 9 ze střední odborné školy. Pravicově zaměřených respondentů s tímto výsledkem bylo 17, z čehož 5 z gymnázia a 12 ze střední odborné školy. Ani jeden z levicově zaměřených respondentů tohoto výsledku nedosáhl. Dotazovaných bez politických preferencí získalo tento výsledek 6, z čehož byl 1 z gymnázia a 5 ze střední školy odborné. Respondentů s odpověďmi v rozmezí 8 – 15 správných odpovědí bylo celkem 80, z čehož bylo 42 z gymnázia a 38 ze střední školy odborné. V tomto rozmezí se umístilo 45 mužů, z nichž bylo 21 z gymnázia a 24 ze střední školy odborné, žen bylo celkem 35, z čehož 21 z gymnázia a 14 ze střední odborné školy. Pravicově zaměřených respondentů s tímto výsledkem bylo 46, z čehož 24 z gymnázia a 22 ze střední odborné školy. Levicově zaměření respondenti s tímto výsledkem byli 2, 1 z gymnázia a druhý ze střední školy odborné. Dotazovaných bez politických preferencí získalo tento výsledek 32, z čehož bylo 17 z gymnázia a 15 ze střední školy odborné. Správných odpovědí v rozmezí 16 – 20 dosáhlo z celkového počtu respondentů 60 dotazovaných, z nichž 55 bylo z gymnázia a 5 ze střední školy odborné. V tomto rozmezí se umístilo

28 mužů, z nichž bylo 26 z gymnázia a zbylí 2 ze střední školy odborné, žen bylo 32, z čehož 29 z gymnázia a 3 ze střední odborné školy. Pravicově zaměřených respondentů s tímto výsledkem bylo 42, z čehož bylo 38 z gymnázia a 4 ze střední odborné školy. Levicově zaměřeni respondenti byli s tímto výsledkem 4, z nichž byli 3 z gymnázia a 1 ze střední školy odborné. Dotazovaných bez politických preferencí získalo tento výsledek 14 respondentů a všichni byli z gymnázia.

|       | Všichni         |                |                      | Gymnázium       |                |                      | SOŠ             |                |                      |
|-------|-----------------|----------------|----------------------|-----------------|----------------|----------------------|-----------------|----------------|----------------------|
|       | Správná odpověď | Chybná odpověď | % správných odpovědí | Správná odpověď | Chybná odpověď | % správných odpovědí | Správná odpověď | Chybná odpověď | % správných odpovědí |
| I.01. | 103             | 59             | 63,58                | 77              | 25             | 47,53                | 26              | 34             | 16,05                |
| I.02. | 85              | 77             | 52,47                | 61              | 41             | 37,65                | 24              | 36             | 14,81                |
| I.03. | 119             | 43             | 73,46                | 85              | 17             | 52,47                | 34              | 26             | 20,99                |
| I.04. | 50              | 112            | 30,86                | 25              | 77             | 15,43                | 25              | 35             | 15,43                |
| I.05. | 124             | 38             | 76,54                | 86              | 16             | 53,09                | 38              | 22             | 23,46                |
| I.06. | 95              | 67             | 58,64                | 73              | 29             | 45,06                | 22              | 38             | 13,58                |
| I.07. | 100             | 62             | 61,73                | 73              | 29             | 45,06                | 27              | 33             | 16,67                |
| I.08. | 90              | 72             | 55,56                | 61              | 41             | 37,65                | 29              | 31             | 17,90                |
| I.09. | 126             | 36             | 77,78                | 90              | 12             | 55,56                | 36              | 24             | 22,22                |
| I.10. | 113             | 49             | 69,75                | 82              | 20             | 50,62                | 31              | 29             | 19,14                |
| I.11. | 96              | 66             | 59,26                | 71              | 31             | 43,83                | 25              | 35             | 15,43                |
| I.12. | 39              | 123            | 24,07                | 13              | 89             | 8,02                 | 26              | 34             | 16,05                |
| I.13. | 47              | 115            | 29,01                | 17              | 85             | 10,49                | 30              | 30             | 18,52                |
| I.14. | 84              | 78             | 51,85                | 52              | 50             | 32,10                | 32              | 28             | 19,75                |
| I.15. | 101             | 61             | 62,35                | 80              | 22             | 49,38                | 21              | 39             | 12,96                |
| I.16. | 117             | 45             | 72,22                | 84              | 18             | 51,85                | 33              | 27             | 20,37                |
| I.17. | 101             | 61             | 62,35                | 73              | 29             | 45,06                | 28              | 32             | 17,28                |
| I.18. | 116             | 46             | 71,60                | 83              | 19             | 51,23                | 33              | 27             | 20,37                |
| I.19. | 123             | 39             | 75,93                | 90              | 12             | 55,56                | 33              | 27             | 20,37                |
| I.20. | 115             | 47             | 70,99                | 89              | 13             | 54,94                | 26              | 34             | 16,05                |

**Tabulka 8 – Pravicové a levicové výroky – jednotlivé výsledky**

**Otázka 1 - Stát se snaží zajistit rovné výchozí podmínky všech občanů.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 103 dotazovaných (63,58 %) a 59 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 77 dotázaných (z celkového počtu respondentů 47,53 %), špatnou odpověď uvedlo 25 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 26 (z celkového počtu respondentů 16,05 %), špatně pak 34 dotázaných.

**Otázka 2 - Stát má za úkol působit proti diskriminaci znevýhodněných skupin (ženy, národnostní menšiny, atd.).**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 85 dotazovaných (73,46 %) a 77 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 85 dotázaných (z celkového počtu respondentů 37,65 %), špatnou odpověď uvedlo 17 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 24 (z celkového počtu respondentů 14,81 %), špatně pak 36 dotázaných.

**Otázka 3 - Soukromý zájem má přednost před zájmem veřejným.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 119 dotazovaných (73,46 %) a 43 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 61 dotázaných (z celkového počtu respondentů 52,47 %), špatnou odpověď uvedlo 41 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 34 (z celkového počtu respondentů 20,99 %), špatně pak 26 dotázaných.

**Otázka 4 - Daně omezují a podvazují ekonomický život.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 50 dotazovaných (30,86 %) a 112 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 25 dotázaných (z celkového počtu respondentů 15,43 %), špatnou odpověď uvedlo 77 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 25 (z celkového počtu respondentů 15,43 %), špatně pak 35 dotázaných.

**Otázka 5 - Ekonomika se má primárně vyvíjet bez zásahů státu.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 124 dotazovaných (76,54 %) a 38 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 86 dotázaných (z celkového počtu respondentů 53,09 %), špatnou odpověď uvedlo 16 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 38 (z celkového počtu respondentů 23,46 %), špatně pak 16 dotázaných.

**Otázka 6 - Trh má být do jisté míry regulován státem.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 95 dotazovaných (58,64 %) a 67 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 73 dotázaných (z celkového počtu respondentů 45,06 %), špatnou odpověď uvedlo 29 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 22 (z celkového počtu respondentů 13,58 %), špatně pak 38 dotázaných.

**Otázka 7 - Lidé mají být navzájem solidární.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 100 dotazovaných (61,73 %) a 62 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 73 dotázaných (z celkového počtu respondentů 45,06 %), špatnou odpověď uvedlo 29 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 27 (z celkového počtu respondentů 16,67 %), špatně pak 33 dotázaných.

**Otázka 8 - Společnost zohledňuje nerovné šance různých lidí dosáhnout úspěchu.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 90 dotazovaných (55,56 %) a 72 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 61 dotázaných (z celkového počtu respondentů 37,65 %), špatnou odpověď uvedlo 41 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 29 (z celkového počtu respondentů 17,9 %), špatně pak 31 dotázaných.

**Otázka 9 - Snaha hájit především zájmy samostatně činných a podnikatelů.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 126 dotazovaných (77,78 %) a 36 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 90 dotázaných (z celkového počtu respondentů 55,56 %), špatnou odpověď uvedlo 12 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 36 (z celkového počtu respondentů 22,22 %), špatně pak 24 dotázaných.

**Otázka 10 - Stát nezasahuje do snahy jednotlivců o úspěch.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 113 dotazovaných (69,75 %) a 49 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 82 dotázaných (z celkového počtu respondentů 50,62 %), špatnou odpověď uvedlo 20 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 31 (z celkového počtu respondentů 19,14 %), špatně pak 29 dotázaných.

**Otázka 11 - Stát se snaží být sociálně odpovědný – rozvíjí systémy sociálního zabezpečení, školství, zdravotnictví atd., a v jisté míře je kontroluje. (1. část)**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 96 dotazovaných (59,26 %) a 66 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 71 dotázaných (z celkového počtu respondentů 43,83 %), špatnou odpověď uvedlo 31 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 25 (z celkového počtu respondentů 15,43 %), špatně pak 35 dotázaných.



**Otázka 12 - Přesvědčení o nezávislosti člověka na všech formách moci. (1. část)**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 36 dotazovaných (24,07 %) a 123 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 13 dotázaných (z celkového počtu respondentů 8,025 %), špatnou odpověď uvedlo 89 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 26 (z celkového počtu respondentů 16,05 %), špatně pak 34 dotázaných.

**Otázka 13 - Stát dělá maximum pro to, aby lidé neupadli do sociálně tíživých problémů.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 47 dotazovaných (29,01 %) a 115 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 17 dotázaných (z celkového počtu respondentů 10,49 %), špatnou odpověď uvedlo 85 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 30 (z celkového počtu respondentů 18,52 %), špatně pak 30 dotázaných.

**Otázka 14 – Lidská svoboda by neměla působit na úkor mezilidské solidarity.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 82 dotazovaných (51,85 %) a 78 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 52 dotázaných (z celkového počtu respondentů 32,1 %), špatnou odpověď uvedlo 50 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 32 (z celkového počtu respondentů 19,75 %), špatně pak 28 dotázaných.

**Otázka 15 - Snaha hájit především zájmy zaměstnanců.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 101 dotazovaných (62,35 %) a 61 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 80 dotázaných (z celkového počtu respondentů 49,38 %), špatnou odpověď uvedlo 22 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 21 (z celkového počtu respondentů 12,96 %), špatně pak 39 dotázaných.

**Otázka 16 - Nízká míra inflace je důležitější, než nízká míra nezaměstnanosti.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 117 dotazovaných (72,22 %) a 45 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 84 dotázaných (z celkového počtu respondentů 51,85 %), špatnou odpověď uvedlo 18 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 33 (z celkového počtu respondentů 20,37 %), špatně pak 27 dotázaných.

**Otázka 17 - Odmítání výrazného přerozdělování příjmů.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 101 dotazovaných (62,35 %) a 61 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 73 dotázaných (z celkového počtu respondentů 45,06 %), špatnou odpověď uvedlo 29 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 28 (z celkového počtu respondentů 17,28 %), špatně pak 32 dotázaných.

**Otázka 18 - Východiskem pro dobrý chod ekonomiky je minimalizace státních zásahů.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 116 dotazovaných (71,60 %) a 46 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 83 dotázaných (z celkového počtu respondentů 51,23 %), špatnou odpověď uvedlo 19 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 33 (z celkového počtu respondentů 20,37 %), špatně pak 27 dotázaných

**Otázka 19 - Hlavní hodnotou je svoboda.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 123 dotazovaných (75,93 %) a 39 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 90 dotázaných (z celkového počtu respondentů 51,23 %), špatnou odpověď uvedlo 12 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 33 (z celkového počtu respondentů 20,37 %), špatně pak 27 dotázaných.

**Otázka 20 - Za hlavní hodnotu je považována rovnost.**

Z celkového počtu 162 respondentů odpovědělo na tuto otázku správně 115 dotazovaných (70,99 %) a 47 respondentů uvedlo odpověď špatnou. Z celkového počtu 102 respondentů na gymnáziu dokázalo správně odpovědět 89 dotázaných (z celkového počtu respondentů 54,94 %), špatnou odpověď uvedlo 13 dotázaných. Z celkového počtu 60 respondentů na střední škole odborné správně odpovědělo 26 (z celkového počtu respondentů 16,05 %), špatně pak 34 dotázaných.

## **Interpretace výsledků 1. části**

### ***VÝCHOZÍ PŘEDPOKLAD***

Nedostatečný zájem a znalosti z politické oblasti vedou studenty středních škol ke zkreslenému vnímání politické situace, které se projevuje v nadhodnocení reálných možností osobností politického života ovlivnit společenské problémy. Toto zkreslené vnímání vede k instinktivní volbě založené na popularitě osobností politického života. Znalost volebních programů nehraje při rozhodování podstatnou roli.

## *První hypotéza*

### **ORIENTACE V HISTORICKÝCH A POLITICKÝCH KONSEKVENCÍCH VÝVOJE POJMŮ "PRAVICE", "LEVICE" VYMEZENÍ POJMU PRAVICE A LEVICE**

**Přesto, že na středních školách probíhá výuka historie a základů a politologie většina studentů vykazuje zásadní neznalosti ve stanovování kritérií pro vymezení pojmu pravice, levice.**

V této části se ukázaly velké rozdíly mezi gymnáziem a střední odbornou školou.

## *Střední škola odborná*

Studenti ze střední školy odborné dosahovali podstatně nižší úspěšnosti v množství dosažených správných odpovědí. Výsledky byly u všech odpovědí podobné, ani jeden z výroků nečinil větší problémy (nikde se neobjevilo podstatně méně odpovědí, než u ostatních výroků) či naopak na ně bylo snadné odpovědět (ani u jednoho výroku se neobjevil dramatický nárůst správných odpovědí) rozdíly mezi celkovým součtem správných a špatných odpovědí nevykazovaly u jednotlivých výroků podstatné rozdíly (krom výroku 6. – rozdíl byl 16 (27 % ze všech odpovědí na výrok) a 15. – rozdíl byl 18 (30 % ze všech odpovědí na výrok), ale ani tyto rozdíly nebyly nijak zvlášť významné). U jedenácti výroků byl větší počet odpovědí špatných, u 8 výroků převažovaly odpovědi správné a jeden výrok měl vyrovnaný počet správných a špatných odpovědí. U sedmi levicových výroků převažovaly odpovědi špatné (1., 2., 7., 8., 11., 15., 20.) a jen u čtyř došlo k opačné záměně (4., 6., 12., 17.), studenti tedy častěji zaměňují levici s pravici než pravici s levicí.

Dosažené výsledky u střední školy odborné můžeme shrnout spíše jako nedostačující. Většina studentů měla sice počet správných odpovědí na škále 8 – 15 (38 studentů z celkového počtu, což je 68,33 %), ale bylo zde i velké množství studentů s výsledky na škále 0 – 7 správných odpovědí (17 z celkového počtu, což je 28,33 %) a naopak studentů s výsledky správných odpovědí ze škály 16 - 20 bylo velmi málo (tohoto výsledku dosáhlo jen 5 studentů, což je 8,33 % z celkového počtu).

Očekávání, že střední škola odborná dosáhne nižších výsledků, než gymnázium se potvrdilo. **Zde se potvrdila hypotéza, že studenti mají nedostatečné znalosti k rozlišení pojmů „pravice“ a „levice“ a často je zaměňují a neorientují se v nich.**

## *Gymnázium*

Gymnázium potvrdilo očekávané lepší výsledky, než byly u střední odborné školy. Výsledný poměr správných a špatných odpovědí byl u většiny otázek podobný, špatných odpovědí byla většinou z celkového počtu jedna třetina ku dvěma třetinám odpovědí správných. Nicméně šest výroků činilo studentům gymnázia problém, u třech z nich byly hodnoty správných a špatných odpovědí skoro

totožné (2., 8., 14.), vezmeme-li v potaz rozdílné počty respondentů z obou škol, gymnázium v těchto třech otázkách dosáhlo o něco horších výsledků a u dalších tří došlo téměř k úplné záměně odpovědí, zde dosáhlo gymnázium výrazně horších rozdílů než střední odborná škola. U výroku 4. a 12. došlo k záměně pravice s levicí a 13. levicový výrok byl zaměněn s pravicovým.

Dosažené výsledky na gymnáziu může označit za spíše nadprůměrné. Nízkých hodnot množství správných odpovědí na škále 0 – 7 dosáhlo jen 6 studentů (jen 5,88 % z celkového počtu respondentů na gymnáziu), množství studentů s odpověďmi zařazenými na škálu 8 – 15 správných odpovědí bylo 42 (z celkového počtu na gymnáziu 41,17 %) a nejvíce studentů – 55 (z celkového počtu na gymnáziu 53,92 %) dosáhlo množství správných odpovědí v rozmezí 16 – 20.

**Zde byla potvrzena hypotéza jen částečně. Studenti vykazují dostatečnou znalost pojmů „pravice“ a „levice“, přesto je často zaměňují.**

**1. otázka - Stát se snaží zajistit rovné výchozí podmínky všech občanů.**

- SOŠ – levicový výrok označila většina studentů za pravicový
- G – studenti ve většině neměli problém s určením

**2. otázka – Stát má za úkol působit proti diskriminaci znevýhodněných skupin (ženy, národnostní menšiny, atd.).**

- SOŠ – většina studentů označila tento levicový výrok za pravicový
- G – většina studentů určila výrok správně, ale počet špatných odpovědí byl vyšší, než u většiny otázek

**3. otázka – Soukromý zájem má přednost před zájmem veřejným.**

- SOŠ – studenti neměli problém se zařazením pravicového výroku
- G - studenti neměli problém se zařazením pravicového výroku

**4. otázka – Daně omezují a podvazují ekonomický život.**

- SOŠ – většina studentů označila tento výrok za levicový
- G – studenti měli velký problém se zařazením tohoto pravicového výroku, téměř všichni ho určili jako levicový

**5. otázka – Ekonomika se má primárně vyvíjet bez zásahů státu.**

- SOŠ - studenti neměli problém se zařazením pravicového výroku
- G - studenti neměli problém se zařazením pravicového výroku

**6. otázka – Trh má být do jisté míry regulován státem.**

- SOŠ – studenti měli větší problém s určením výroku než u ostatních, většina z nich ho označila za pravicový
- G – studenti neměli problém s určením pravicového výroku

**7. otázka – Lidé mají být navzájem solidární.**

- SOŠ – studenti tento levicový výrok ve většině označili za pravicový

- G – studenti neměli problém s určením levicového výroku

**8. otázka – Společnost zohledňuje nerovné šance různých lidí dosáhnout úspěchu.**

- SOŠ – většina studentů označila výrok za pravicový
- G - většina studentů určila výrok správně, ale počet špatných odpovědí byl vyšší, než u většiny otázek

**9. otázka – Snaha hájit především zájmy samostatně činných a podnikatelů.**

- SOŠ – studenti neměli problém se zařazením pravicového výroku
- G - studenti neměli problém se zařazením pravicového výroku

**10. otázka – Stát nezasahuje do snahy jednotlivců o úspěch.**

- SOŠ – studenti neměli problém se zařazením pravicového výroku
- G - studenti neměli problém se zařazením pravicového výroku

**11. Otázka – Stát se snaží být sociálně odpovědný – rozvíjí systémy sociálního zabezpečení, školství, zdravotnictví atd., a v jisté míře je kontroluje.**

- SOŠ – většina studentů určila levicový výrok jako pravicový
- G – studenti neměli problém se zařazením levicového výroku

**12. otázka – Přesvědčení o nezávislosti člověka na všech formách moci.**

- SOŠ – většina studentů označila tento pravicový výrok za levicový
- G - studenti měli velký problém se zařazením tohoto pravicového výroku, téměř všichni ho určili jako levicový

**13. otázka – Stát dělá maximum pro to, aby lidé neupadli do sociálně tíživých problémů.**

- SOŠ – počet správných a špatných zařazení výroku byl stejný
- G - studenti měli velký problém se zařazením tohoto levicového výroku, téměř všichni ho určili jako pravicový

**14. otázka – Lidská svoboda by neměla působit na úkor mezilidské solidarity.**

- SOŠ – studenti neměli problém s určením tohoto levicového výroku
- G - počet správných a špatných zařazení výroku byl stejný

**15. otázka – Snaha hájit především zájmy zaměstnanců.**

- SOŠ – studenti měli větší problém se zařazením tohoto levicového výroku
- G – studenti neměli problém se zařazením tohoto výroku

**16. otázka – Nízká míra inflace je důležitější, než nízká míra nezaměstnanosti.**

- SOŠ - studenti neměli problém se zařazením pravicového výroku
- G - studenti neměli problém se zařazením pravicového výroku

**17. otázka – Odmítání výrazného přerozdělování příjmů.**

- SOŠ – většina studentů označila tento pravicový výrok za levicový
- G - studenti neměli problém se zařazením pravicového výroku

**18. otázka – Východiskem pro dobrý chod ekonomiky je minimalizace státních zásahů.**

- SOŠ - studenti neměli problém se zařazením pravicového výroku
- G - studenti neměli problém se zařazením pravicového výroku

**19. otázka – Hlavní hodnotou je svoboda.**

- SOŠ - studenti neměli problém se zařazením pravicového výroku
- G - studenti neměli problém se zařazením pravicového výroku

**20. otázka - Za hlavní hodnotu je považována rovnost.**

- SOŠ – většina studentů označila tento levicový výrok za pravicový
- G - studenti neměli problém se zařazením levicového výroku

## Druhá sada otázek

### Druhá hypotéza

#### ZNALOST/POUČENOST O POLITICKÝCH PROGRAMECH

**Studenti se ve své volbě řídí spíše svými sympatiemi k osobám stojícím v čele stran, než stranickým programem.**

Tato baterie otázek obsahuje dvě části:

#### První část

Respondenti přiřazovali k deseti čelním politikům parlamentních stran (ČSSD, ODS, TOP 09, VV, KSČM) příslušnou stranu, kterou zastupují (byli jmenováni vždy dva zástupci každé parlamentní strany). Za každou správnou odpověď získal respondent 1 bod, špatná odpověď byla bez bodu stejně jako odpověď žádná, která byla klasifikována stejně jako odpověď špatná. Body byly každému respondentovi sečteny a na základě dosaženého výsledku součtu bodů byla vyhodnocena celková znalost studentů.

K této části byla přiřazena i otázka a příslušná tabulka z úvodní části – „Jmenuj tři politiky strany, kterou jsi volil (bys volil)“.

| Počet zástupců | Všichni | G. | SOŠ | Pravice | Levice | Bez preferencí | Muži | Ženy | Voliči |
|----------------|---------|----|-----|---------|--------|----------------|------|------|--------|
| žádný          | 102     | 61 | 41  | 56      | 4      | 42             | 47   | 55   | 45     |
| jeden          | 22      | 11 | 11  | 18      | 0      | 4              | 11   | 11   | 13     |
| dva            | 16      | 11 | 5   | 14      | 0      | 2              | 9    | 7    | 10     |
| tři            | 22      | 19 | 3   | 18      | 2      | 2              | 15   | 7    | 15     |

**Tabulka 9 - Počet jmenovaných zástupců politických stran**

## Prezentace výsledků 1. části 2. hypotézy

Z celkového počtu 162 respondentů nedokázalo ani jednoho zástupce volené strany určit 30 dotázaných, z čehož bylo 15 z gymnázia a 15 ze střední školy odborné, z těchto 30 bylo 17 s preferencemi pravice, ani jeden s levicovými preferencemi a 13 bylo respondentů bez politických preferencí, voleb se účastnilo 12 z nich. Mezi těmito 30 bylo 13 mužů a 17 žen.

Všechny tři zástupce dokázalo správně zařadit 20 respondentů, z čehož bylo 19 z gymnázia a 1 ze střední školy odborné. K pravicovým preferencím se přihlásilo 12 z nich, k levici nikdo a bez preferencí bylo respondentů 8, 13 z nich se účastnilo voleb. Mezi těmito 20 bylo 9 mužů a 11 žen.

Počtu správně zařazených politiků v rozmezí správných odpovědí 1 – 3, dosáhlo 65 respondentů z celkového počtu 162 dotázaných. Z úspěšných 65 respondentů bylo 34 z gymnázia a 31 ze střední školy odborné, 43 dotázaných s tímto výsledkem mělo pravicové preference, levicové měl jen jeden z nich, bez preferencí bylo respondentů s tímto výsledkem 21 a voleb se účastnilo 27 z nich. Těchto 65 výsledků dosáhlo 33 mužů a 32 žen.

Počtu správně zařazených politiků v rozmezí správných odpovědí 4 – 6, dosáhlo 31 respondentů z celkového počtu 162 dotázaných. Z daných 31 výsledků bylo 21 z gymnázia a 10 ze střední školy odborné, 22 dotázaných s tímto výsledkem mělo pravicové preference, k levicovým se přihlásili dva z nich, bez preferencí bylo respondentů s tímto výsledkem 7 a voleb se účastnilo 25 z nich. Těchto 31 výsledků dosáhlo 16 mužů a 15 žen.

Počtu správně zařazených politiků v rozmezí správných odpovědí 7 – 9, dosáhlo 16 respondentů z celkového počtu 162 dotázaných. Z daných 16 výsledků bylo 13 z gymnázia a 3 ze střední školy odborné, 11 dotázaných s tímto výsledkem mělo pravicové preference, k levicovým se přihlásili 3 z nich, bez preferencí byli respondenti s tímto výsledkem 2 a voleb se účastnilo 6 z nich. Těchto 16 výsledků dosáhlo 11 mužů a 5 žen.

Z celkového počtu 162 respondentů, nedokázalo v úvodní části jmenovat politika z volené nebo preferované strany 102 dotázaných, z nichž bylo 61 z gymnázia a 41 ze střední školy odborné, 55 z nich uvedlo své volební preference jako pravicové, 4 levicové a 42 bylo bez politických preferencí a 42 z nich se účastnilo voleb, bylo mezi nimi 47 mužů a 55 žen. Z celkového počtu respondentů jmenovalo jednoho zástupce strany z požadovaného počtu tři 22 dotázaných – 11 z gymnázia a 11 ze střední školy odborné, z těchto respondentů bylo 18 s pravicovými preferencemi, 4 bez preferencí a 13 se účastnilo voleb, 11 z nich byli muži a 11 bylo žen. Dva zástupce ze tří požadovaných dokázalo určit 16 respondentů, z nichž 11 bylo z gymnázia a 5 ze střední školy odborné, 14 z nich uvedlo pravicové preference, 2 byli bez politických preferencí a 10 z nich se účastnilo voleb, mezi těmito respondenty bylo 7 žen a 9 mužů. Všechny tři požadované zástupce dokázalo určit 22 respondentů, z čehož bylo 19 z gymnázia a 3 ze střední odborné školy, 18 z nich mělo pravicové preference, 2 levicové, 2 byli bez preferencí a 15 z nich se účastnilo voleb. Mezi těmito dotázanými bylo 7 žen a 15 mužů.

## Dosažené výsledky u konkrétních politiků a jejich příslušných stran

### ČSSD

#### Zdeněk Škromach

Z celkového počtu 162 respondentů dokázalo tohoto politika zařadit 94 dotázaných (nejvyšší úspěšnost). Z těchto 94, bylo 70 správných odpovědí z gymnázia a 24 ze střední školy odborné, 64 dotázaných s tímto výsledkem mělo pravicové reference, 5 levicové a 25 bylo bez politických preferencí, voleb se účastnilo 58 z nich. Těchto 94 odpovědí dosáhlo 48 mužů a 46 žen.

#### Lubomír Zaorálek

Z celkového počtu 162 respondentů dokázalo tohoto politika zařadit 60 dotázaných. Z těchto 60, bylo 48 správných odpovědí z gymnázia a 12 ze střední školy odborné, 39 dotázaných s tímto výsledkem mělo pravicové reference, 5 levicové a 16 bylo bez politických preferencí, voleb se účastnilo 39 z nich. Těchto 60 odpovědí dosáhlo 30 mužů a 30 žen.

### TOP 09

#### Vlasta Parkanová

Z celkového počtu 162 respondentů dokázalo tuto političku zařadit 43 dotázaných (nejnižší dosažený výsledek). Z těchto 43, bylo 32 správných odpovědí z gymnázia a 11 ze střední školy odborné, 27 dotázaných s tímto výsledkem mělo pravicové reference, 2 levicové a 14 bylo bez politických preferencí, voleb se účastnilo 26 z nich. Těchto 43 odpovědí dosáhlo 20 mužů a 23 žen.

#### Jaromír Drábek

Z celkového počtu 162 respondentů dokázalo tohoto politika zařadit 54 dotázaných. Z těchto 54, bylo 42 správných odpovědí z gymnázia a 12 ze střední školy odborné, 39 dotázaných s tímto výsledkem mělo pravicové reference, 2 levicové a 13 bylo bez politických preferencí, voleb se účastnilo 34 z nich. Těchto 54 odpovědí dosáhlo 28 mužů a 26 žen.



## **ODS**

### **Pavel Drobil**

Z celkového počtu 162 respondentů dokázalo tohoto politika zařadit 47 dotázaných. Z těchto 47, bylo 36 správných odpovědí z gymnázia a 11 ze střední školy odborné, 30 dotázaných s tímto výsledkem mělo pravicové reference, 2 levicové a 15 bylo bez politických preferencí, voleb se účastnilo 31 z nich. Těchto 54 odpovědí dosáhlo 22 mužů a 25 žen.

### **Alexandr Vondra**

Z celkového počtu 162 respondentů dokázalo tohoto politika zařadit 67 dotázaných. Z těchto 67, bylo 54 správných odpovědí z gymnázia a 13 ze střední školy odborné, 45 dotázaných s tímto výsledkem mělo pravicové reference, 4 levicové a 18 bylo bez politických preferencí, voleb se účastnilo 40 z nich. Těchto 67 odpovědí dosáhlo 36 mužů a 31 žen.

## **VV**

### **Josef Dobeš**

Z celkového počtu 162 respondentů dokázalo tohoto politika zařadit 46 dotázaných. Z těchto 46, bylo 32 správných odpovědí z gymnázia a 14 ze střední školy odborné, 30 dotázaných s tímto výsledkem mělo pravicové reference, 2 levicové a 14 bylo bez politických preferencí, voleb se účastnilo 22 z nich. Těchto 43 odpovědí dosáhlo 23 mužů a 23 žen.

### **Kateřina Klasnová**

Z celkového počtu 162 respondentů dokázalo tuto političku zařadit 63 dotázaných (nejnižší dosažený výsledek). Z těchto 63, bylo 51 správných odpovědí z gymnázia a 12 ze střední školy odborné, 44 dotázaných s tímto výsledkem mělo pravicové reference, 3 levicové a 16 bylo bez politických preferencí, voleb se účastnilo 39 z nich. Těchto 43 odpovědí dosáhlo 31 mužů a 32 žen.

## **KSČM**

### **Jiří Dolejš**

Z celkového počtu 162 respondentů dokázalo tohoto politika zařadit 50 dotázaných. Z těchto 50, bylo 37 správných odpovědí z gymnázia a 13 ze střední školy odborné, 35 dotázaných s tímto výsledkem mělo pravicové reference, 3 levicové a 12 bylo bez politických preferencí, voleb se účastnilo 37 z nich. Těchto 67 odpovědí dosáhlo 29 mužů a 21 žen.

## **Miroslav Grebeníček**

Z celkového počtu 162 respondentů dokázalo tohoto politika zařadit 69 dotázaných. Z těchto 69, bylo 52 správných odpovědí z gymnázia a 17 ze střední školy odborné, 46 dotázaných s tímto výsledkem mělo pravicové reference, 5 levicové a 18 bylo bez politických preferencí, voleb se účastnilo 46 z nich. Těchto 67 odpovědí dosáhlo 39 mužů a 30 žen.

### **Úspěšnost jednotlivých skupin:**

Všichni dotázaní (162) dokázali správně odpovědět jen na 36,60 % z celkového množství odpovědí.

Respondenti na gymnázium (102) dokázali správně odpovědět na 44,51 % otázek z celkového množství.

Respondenti na střední škole odborné (60) dokázali správně odpovědět na 23,17 % otázek z celkového množství.

Respondenti s pravicovými preferencemi (105) dokázali správně odpovědět na 38,37 % otázek, respondenti s levicovými preferencemi (6) dokázali správně odpovědět na 55,00 % otázek z celkového množství a dotázaní bez politických preferencí (51) dokázali správně odpovědět na 30,96 % otázek z celkového množství.

Z celkového počtu mužů (82) dokázalo správně odpovědět na 37,32 % otázek z celkového množství a z celkového počtu žen (80) dokázalo správně odpovědět na 35,88 % otázek z celkového počtu.

Z celkového počtu respondentů, co se účastnili voleb (83), dokázalo správně odpovědět na 46,50 % otázek z celkového počtu.

### **Interpretace výsledků 1. části 2. hypotézy:**

#### **2. hypotéza**

#### **ZNALOST/POUČENOST O POLITICKÝCH PROGRAMECH**

Studenti se ve své volbě řídí spíše svými sympatiemi k osobám stojícím v čele stran, než stranickým programem.

Studenti projeví většinou neschopnost jmenovat tři politické zástupce politické strany, kterou volili nebo kterou by volili. Ani jednoho nejmenovalo 63 % dotázaných, stejných výsledků dosáhli studenti obou škol, respondenti s pravicovými preferencemi i ti bez preferencí, tohoto výsledku dosáhl skoro stejný počet mužů a žen. Všechny tři požadované zástupce stran dokázalo jmenovat jen 22 studentů z celkových 162 dotázaných, což je jen 13,5 %, u tohoto výsledku se objevil rozdíl mezi školami, z gymnázia tohoto výsledku dosáhlo 19 studentů, ze střední školy odborné to byli jen 3, podobný poměr vznikl i mezi studenty s pravicovými preferencemi (18) a těmi bez preferencí (2).

V 1. části 2. oblasti byly výsledky studentů jako celek velmi nedostatečné, projevíly se základní nedostatky ve schopnosti orientovat se v současné politické scéně. Přesto, že studenti z gymnázia dosáhli podstatně lepších výsledků, než studenti na střední škole odborné, byly znalosti a schopnost orientace nedostatečné.

**Hypotéza, že se studenti řídí spíše sympatiemi k zástupcům stran, se tedy nepotvrdila.**

## *Druhá část*

### **Prezentace výsledků 2. části 2. hypotézy:**

Respondenti v této části přiřazovali k vybraným bodům programu parlamentních stran příslušnou stranu. Zaškrtovali své odpovědi z výčtu stran – ČSSD, ODS, TOP 09, VV, KSČM. Jednotlivé programové body byly vybrány ze čtyř předem stanovených okruhů – ekonomika, školství, zdravotnictví a sociální systém. Jako správná odpověď byla hodnocena jak přesně určená strana, tak správná správně určená politická orientace (pravice - levice), příslušného stranického bodu. Jako špatná odpověď byla klasifikována ta, kde byla špatně určená strana i politická orientace nebo odpověď nebyla žádná.

| Otázky | Odpověď         | Všichni | Gymnázium | SOŠ |
|--------|-----------------|---------|-----------|-----|
| Ekon1  | Správná strana  | 30      | 21        | 9   |
|        | Jen orientace   | 21      | 11        | 10  |
|        | Špatné zařazení | 111     | 71        | 41  |
| Ekon2  | Správná strana  | 29      | 21        | 8   |
|        | Jen orientace   | 63      | 46        | 17  |
|        | Špatné zařazení | 70      | 35        | 35  |
| Ekon3  | Správná strana  | 26      | 19        | 7   |
|        | Jen orientace   | 12      | 5         | 7   |
|        | Špatné zařazení | 124     | 78        | 46  |
| Škol1  | Správná strana  | 57      | 48        | 9   |
|        | Jen orientace   | 18      | 12        | 6   |
|        | Špatné zařazení | 87      | 42        | 45  |
| Škol2  | Správná strana  | 51      | 38        | 13  |
|        | Jen orientace   | 44      | 30        | 14  |
|        | Špatné zařazení | 67      | 34        | 33  |
| Škol3  | Správná strana  | 17      | 11        | 6   |
|        | Jen orientace   | 26      | 19        | 7   |
|        | Špatné zařazení | 119     | 72        | 47  |
| Zdrav1 | Správná strana  | 33      | 19        | 14  |
|        | Jen orientace   | 46      | 34        | 12  |
|        | Špatné zařazení | 83      | 49        | 34  |
| Zdrav2 | Správná strana  | 74      | 57        | 17  |
|        | Jen orientace   | 19      | 12        | 7   |
|        | Špatné zařazení | 69      | 33        | 36  |
| Zdrav3 | Správná strana  | 15      | 11        | 4   |
|        | Jen orientace   | 2       | 1         | 1   |
|        | Špatné zařazení | 145     | 90        | 55  |
| Soc1   | Správná strana  | 22      | 20        | 2   |
|        | Jen orientace   | 54      | 37        | 17  |
|        | Špatné zařazení | 86      | 45        | 41  |
| Soc2   | Správná strana  | 17      | 10        | 7   |
|        | Jen orientace   | 48      | 42        | 6   |
|        | Špatné zařazení | 97      | 50        | 47  |

**Tabulka 10 - Orientace v politických programech I**

| Otázky | Odpověď         | Pravice | Levice | Bez preferencí | Muži | Ženy | Voliči |
|--------|-----------------|---------|--------|----------------|------|------|--------|
| Ekon1  | Správná strana  | 19      | 0      | 11             | 17   | 13   | 13     |
|        | Jen orientace   | 14      | 1      | 6              | 11   | 10   | 11     |
|        | Špatné zařazení | 73      | 5      | 33             | 54   | 57   | 59     |
| Ekon2  | Správná strana  | 18      | 0      | 11             | 18   | 11   | 14     |
|        | Jen orientace   | 40      | 4      | 19             | 31   | 32   | 33     |
|        | Špatné zařazení | 48      | 2      | 20             | 33   | 37   | 36     |
| Ekon3  | Správná strana  | 18      | 2      | 6              | 14   | 12   | 13     |
|        | Jen orientace   | 3       | 1      | 8              | 7    | 5    | 5      |
|        | Špatné zařazení | 85      | 3      | 36             | 61   | 63   | 65     |
| Škol1  | Správná strana  | 39      | 2      | 16             | 33   | 34   | 29     |
|        | Jen orientace   | 11      | 3      | 4              | 11   | 7    | 9      |
|        | Špatné zařazení | 56      | 1      | 30             | 38   | 49   | 45     |
| Škol2  | Správná strana  | 36      | 2      | 13             | 25   | 26   | 31     |
|        | Jen orientace   | 27      | 2      | 15             | 22   | 22   | 18     |
|        | Špatné zařazení | 43      | 2      | 22             | 35   | 32   | 34     |
| Škol3  | Správná strana  | 9       | 0      | 8              | 6    | 11   | 8      |
|        | Jen orientace   | 18      | 1      | 7              | 11   | 15   | 13     |
|        | Špatné zařazení | 79      | 5      | 35             | 65   | 54   | 62     |
| Zdrav1 | Správná strana  | 26      | 2      | 5              | 20   | 13   | 16     |
|        | Jen orientace   | 31      | 1      | 14             | 25   | 21   | 26     |
|        | Špatné zařazení | 49      | 3      | 31             | 37   | 46   | 41     |
| Zdrav2 | Správná strana  | 50      | 2      | 22             | 39   | 35   | 35     |
|        | Jen orientace   | 11      | 1      | 7              | 9    | 10   | 11     |
|        | Špatné zařazení | 45      | 3      | 21             | 34   | 35   | 37     |
| Zdrav3 | Správná strana  | 6       | 1      | 8              | 8    | 7    | 2      |
|        | Jen orientace   | 0       | 1      | 1              | 0    | 2    | 1      |
|        | Špatné zařazení | 100     | 4      | 41             | 74   | 71   | 80     |
| Soc1   | Správná strana  | 14      | 2      | 6              | 13   | 9    | 12     |
|        | Jen orientace   | 36      | 2      | 16             | 29   | 25   | 31     |
|        | Špatné zařazení | 56      | 2      | 28             | 40   | 46   | 40     |
| Soc2   | Správná strana  | 9       | 3      | 5              | 11   | 6    | 8      |
|        | Jen orientace   | 32      | 2      | 14             | 26   | 22   | 26     |
|        | Špatné zařazení | 65      | 1      | 31             | 45   | 52   | 49     |

Tabulka 11 - Orientace v politických programech II

## *Ekonomika*

### **1. Programový bod – ODS**

Z celkového počtu respondentů 162 přiřadilo programový bod ke správné straně 30 dotázaných, 21 určilo jeho politickou orientaci a 111 odpovědělo špatně. Z celkového počtu respondentů na gymnáziu 102 správně přiřadilo bod ke straně 21 studentů, 11 určilo jeho politickou orientaci a 71 dotázaných odpovědělo špatně. Z celkového počtu 60 dotázaných na střední odborné škole přiřadilo bod ke správné straně 9 respondentů, 10 určilo jeho politickou orientaci a 41 odpovědělo špatně.

Respondentů s pravicovými preferencemi (105) dokázalo správně odpovědět 19, 14 určilo politickou orientaci a 73 odpovědělo špatně. Z respondentů s levicovými preferencemi (6) určili orientaci 1 a 5 bod zařadilo špatně. Z dotazovaných bez orientace (51) správně určilo bod 11, správnou orientaci 6 a špatně ho zařadilo 33 z nich. Správně bod určilo 17 mužů a 13 žen, správnou orientaci určilo 11 mužů a 10 žen, špatně odpovědělo 54 mužů a 57 žen. Účastníků voleb se správným výsledkem bylo 13, správnou orientací 10 a špatně výrok zařadilo 59 z nich.

### **2. Programový bod – TOP 09**

Z celkového počtu respondentů 162 přiřadilo programový bod ke správné straně 29 dotázaných, 63 určilo jeho politickou orientaci a 70 odpovědělo špatně. Z celkového počtu respondentů na gymnáziu 102 správně přiřadilo bod ke straně 21 studentů, 46 určilo jeho politickou orientaci a 35 dotázaných odpovědělo špatně. Z celkového počtu 60 dotázaných na střední odborné škole přiřadilo bod ke správné straně 8 respondentů, 17 určilo jeho politickou orientaci a 35 odpovědělo špatně.

Respondentů s pravicovými preferencemi (105) dokázalo správně odpovědět 18, 40 určilo politickou orientaci a 48 odpovědělo špatně. Z respondentů s levicovými preferencemi (6) určili orientaci 4 a 2 bod zařadili špatně. Z dotazovaných bez orientace (51) správně určilo bod 11, správnou orientaci 19 a špatně ho zařadilo 20 z nich. Správně bod určilo 18 mužů a 11 žen, správnou orientaci určilo 31 mužů a 32 žen, špatně odpovědělo 33 mužů a 37 žen. Účastníků voleb se správným výsledkem bylo 14, správnou orientací 33 a špatně výrok zařadilo 36 z nich.

### **3. Programový bod – ČSSD**

Z celkového počtu respondentů 162 přiřadilo programový bod ke správné straně 26 dotázaných, 12 určilo jeho politickou orientaci a 124 odpovědělo špatně. Z celkového počtu respondentů na gymnáziu 102 správně přiřadilo bod ke straně 19 studentů, 5 určilo jeho politickou orientaci a 78 dotázaných odpovědělo špatně. Z celkového počtu 60 dotázaných na střední odborné škole přiřadilo bod ke správné straně 7 respondentů, 7 určilo jeho politickou orientaci a 46 odpovědělo špatně.

Respondentů s pravicovými preferencemi (105) dokázalo správně odpovědět 18, 3 určilo politickou orientaci a 85 odpovědělo špatně. Z respondentů s levicovými preferencemi (6) správně odpověděli 2, určili orientaci 4 a 3 bod zařadili špatně. Z dotazovaných bez orientace (51) správně určilo bod 6, správnou orientaci 8 a špatně ho zařadilo 36 z nich. Správně bod určilo 14 mužů a 12 žen, správnou orientaci určilo 7 mužů a 5 žen, špatně odpovědělo 61 mužů a 63 žen. Účastníků voleb se správným výsledkem bylo 13, správnou orientací 6 a špatně výrok zařadilo 65 z nich.

## **Školství**

### **1. Programový bod – ČSSD**

Z celkového počtu respondentů 162 přiřadilo programový bod ke správné straně 57 dotázaných, 18 určilo jeho politickou orientaci a 87 odpovědělo špatně. Z celkového počtu respondentů na gymnáziu 102 správně přiřadilo bod ke straně 48 studentů, 12 určilo jeho politickou orientaci a 42 dotázaných odpovědělo špatně. Z celkového počtu 60 dotázaných na střední odborné škole přiřadilo bod ke správné straně 9 respondentů, 6 určilo jeho politickou orientaci a 45 odpovědělo špatně.

Respondentů s pravicovými preferencemi (105) dokázalo správně odpovědět 39, 11 určilo politickou orientaci a 55 odpovědělo špatně. Z respondentů s levicovými preferencemi (6) správně odpověděli 2, určili orientaci 3 a 1 bod zařadil špatně. Z dotazovaných bez orientace (51) správně určilo bod 16, správnou orientaci 4 a špatně ho zařadilo 30 z nich. Správně bod určilo 33 mužů a 34 žen, správnou orientaci určilo 11 mužů a 7 žen, špatně odpovědělo 38 mužů a 49 žen. Účastníků voleb se správným výsledkem bylo 29, správnou orientací 9 a špatně výrok zařadilo 45 z nich.

### **2. Programový bod – TOP 09**

Z celkového počtu respondentů 162 přiřadilo programový bod ke správné straně 51 dotázaných, 44 určilo jeho politickou orientaci a 67 odpovědělo špatně. Z celkového počtu respondentů na gymnáziu 102 správně přiřadilo bod ke straně 38 studentů, 30 určilo jeho politickou orientaci a 34 dotázaných odpovědělo špatně. Z celkového počtu 60 dotázaných na střední odborné škole přiřadilo bod ke správné straně 13 respondentů, 14 určilo jeho politickou orientaci a 33 odpovědělo špatně.

Respondentů s pravicovými preferencemi (105) dokázalo správně odpovědět 36, 27 určilo politickou orientaci a 43 odpovědělo špatně. Z respondentů s levicovými preferencemi (6) správně odpověděli 2, určili orientaci 2 a 2 bod zařadili špatně. Z dotazovaných bez orientace (51) správně určilo bod 13, správnou orientaci 15 a špatně ho zařadilo 22 z nich. Správně bod určilo 25 mužů a 26 žen, správnou orientaci určilo 22 mužů a 22 žen, špatně odpovědělo 35 mužů a 32 žen. Účastníků voleb se správným výsledkem bylo 31, správnou orientací 18 a špatně výrok zařadilo 34 z nich.

### **3. Programový bod – KSČM**

Z celkového počtu respondentů 162 přiřadilo programový bod ke správné straně 17 dotázaných, 26 určilo jeho politickou orientaci a 119 odpovědělo špatně. Z celkového počtu respondentů na gymnáziu 102 správně přiřadilo bod ke straně 11 studentů, 19 určilo jeho politickou orientaci a 72 dotázaných odpovědělo špatně. Z celkového počtu 60 dotázaných na střední odborné škole přiřadilo bod ke správné straně 6 respondentů, 7 určilo jeho politickou orientaci a 47 odpovědělo špatně.

Respondentů s pravicovými preferencemi (105) dokázalo správně odpovědět 9, 18 určilo politickou orientaci a 79 odpovědělo špatně. Z respondentů s levicovými preferencemi (6) určil orientaci 1 a 5 bod zařadilo špatně. Z dotazovaných bez orientace (51) správně určilo bod 8, správnou orientaci 7 a špatně ho zařadilo 35 z nich. Správně bod určilo 6 mužů a 11 žen, správnou orientaci určilo 11 mužů a 15 žen, špatně odpovědělo 65 mužů a 54 žen. Účastníků voleb se správným výsledkem bylo 8, správnou orientací 13 a špatně výrok zařadilo 62 z nich.

## ***Zdravotnictví***

### **1. Programový bod – TOP 09**

Z celkového počtu respondentů 162 přiřadilo programový bod ke správné straně 33 dotázaných, 46 určilo jeho politickou orientaci a 83 odpovědělo špatně. Z celkového počtu respondentů na gymnáziu 102 správně přiřadilo bod ke straně 19 studentů, 34 určilo jeho politickou orientaci a 49 dotázaných odpovědělo špatně. Z celkového počtu 60 dotázaných na střední odborné škole přiřadilo bod ke správné straně 14 respondentů, 12 určilo jeho politickou orientaci a 34 odpovědělo špatně.

Respondentů s pravicovými preferencemi (105) dokázalo správně odpovědět 26, 31 určilo politickou orientaci a 49 odpovědělo špatně. Z respondentů s levicovými preferencemi (6) 2 určili bod správně, 1 určil orientaci a 3 bod zařadili špatně. Z dotazovaných bez orientace (51) správně určilo bod 5, správnou orientaci 14 a špatně ho zařadilo 31 z nich. Správně bod určilo 20 mužů a 13 žen, správnou orientaci určilo 25 mužů a 21 žen, špatně odpovědělo 37 mužů a 46 žen. Účastníků voleb se správným výsledkem bylo 16, správnou orientací 26 a špatně výrok zařadilo 41 z nich.

### **2. Programový bod – ČSSD**

Z celkového počtu respondentů 162 přiřadilo programový bod ke správné straně 74 dotázaných, 12 určilo jeho politickou orientaci a 69 odpovědělo špatně. Z celkového počtu respondentů na gymnáziu 102 správně přiřadilo bod ke straně 57 studentů, 12 určilo jeho politickou orientaci a 33 dotázaných odpovědělo špatně. Z celkového počtu 60 dotázaných na střední odborné škole přiřadilo bod ke správné straně 17 respondentů, 7 určilo jeho politickou orientaci a 36 odpovědělo špatně.



Respondentů s pravicovými preferencemi (105) dokázalo správně odpovědět 50, 11 určilo politickou orientaci a 45 odpovědělo špatně. Z respondentů s levicovými preferencemi (6) 2 určili bod správně, 1 určil orientaci a 3 bod zařadili špatně. Z dotazovaných bez orientace (51) správně určilo bod 22, správnou orientaci 7 a špatně ho zařadilo 21 z nich. Správně bod určilo 39 mužů a 35 žen, správnou orientaci určilo 9 mužů a 10 žen, špatně odpovědělo 34 mužů a 35 žen. Účastníků voleb se správným výsledkem bylo 35, správnou orientací 11 a špatně výrok zařadilo 37 z nich.

### **3. Programový bod – VV**

Z celkového počtu respondentů 162 přiřadilo programový bod ke správné straně 15 dotázaných, 2 určilo jeho politickou orientaci a 145 odpovědělo špatně. Z celkového počtu respondentů na gymnáziu 102 správně přiřadilo bod ke straně 11 studentů, 1 určil jeho politickou orientaci a 90 dotázaných odpovědělo špatně. Z celkového počtu 60 dotázaných na střední odborné škole přiřadili bod ke správné straně 4 respondenti, 1 určil jeho politickou orientaci a 55 odpovědělo špatně.

Respondentů s pravicovými preferencemi (105) dokázalo správně odpovědět 6, nikdo neurčil politickou orientaci a 100 odpovědělo špatně. Z respondentů s levicovými preferencemi (6) 1 určil bod správně, 1 určil orientaci a 4 bod zařadili špatně. Z dotazovaných bez orientace (51) správně určilo bod 8, správnou orientaci 1 a špatně ho zařadilo 41 z nich. Správně bod určilo 8 mužů a 7 žen, správnou orientaci neurčil žádný z mužů a 2 ženy, špatně odpovědělo 74 mužů a 71 žen. Účastníci voleb se správným výsledkem byli 2, správnou orientací 1 a špatně výrok zařadilo 80 z nich.

## ***Sociální systém***

### **1. Programový bod – TOP 09**

Z celkového počtu respondentů 162 přiřadilo programový bod ke správné straně 22 dotázaných, 54 určilo jeho politickou orientaci a 86 odpovědělo špatně. Z celkového počtu respondentů na gymnáziu 102 správně přiřadilo bod ke straně 20 studentů, 37 určilo jeho politickou orientaci a 45 dotázaných odpovědělo špatně. Z celkového počtu 60 dotázaných na střední odborné škole přiřadili bod ke správné straně 2 respondenti, 17 určilo jeho politickou orientaci a 41 odpovědělo špatně.

Respondentů s pravicovými preferencemi (105) dokázalo správně odpovědět 14, 36 určilo politickou orientaci a 56 odpovědělo špatně. Z respondentů s levicovými preferencemi (6) 2 určili bod správně, 2 určili orientaci a 2 bod zařadili špatně. Z dotazovaných bez orientace (51) správně určilo bod 6, správnou orientaci 16 a špatně ho zařadilo 28 z nich. Správně bod určilo 13 mužů a 9 žen, správnou orientaci určilo 29 mužů a 25 žen, špatně odpovědělo 40 mužů a 46 žen. Účastníků voleb se správným výsledkem bylo 12, správnou orientací 31 a špatně výrok zařadilo 40 z nich.

## 2. Programový bod – KSČM

Z celkového počtu respondentů 162 přiřadilo programový bod ke správné straně 17 dotázaných, 48 určilo jeho politickou orientaci a 97 odpovědělo špatně. Z celkového počtu respondentů na gymnáziu 102 správně přiřadilo bod ke straně 10 studentů, 42 určilo jeho politickou orientaci a 50 dotázaných odpovědělo špatně. Z celkového počtu 60 dotázaných na střední odborné škole přiřadilo bod ke správné straně 7 respondentů, 6 určilo jeho politickou orientaci a 47 odpovědělo špatně.

Respondentů s pravicovými preferencemi (105) dokázalo správně odpovědět 9, 32 určilo politickou orientaci a 65 odpovědělo špatně. Z respondentů s levicovými preferencemi (6) 3 určili bod správně, 2 určili orientaci a 1 bod zařadil špatně. Z dotazovaných bez orientace (51) správně určilo bod 5, správnou orientaci 14 a špatně ho zařadilo 31 z nich. Správně bod určilo 11 mužů a 6 žen, správnou orientaci určilo 26 mužů a 22 žen, špatně odpovědělo 45 mužů a 52 žen. Účastníků voleb se správným výsledkem bylo 8, správnou orientací 26 a špatně výrok zařadilo 49 z nich.

### Interpretace výsledků 2. části 2. hypotézy:

#### 2. hypotéza

#### ZNALOST/POUČENOST O POLITICKÝCH PROGRAMECH

Studenti se ve své volbě řídí spíše svými sympatiemi k osobám stojícím v čele stran, než stranickým programem.

V této části se neprojevili skoro žádné rozdíly mezi gymnáziem a střední školou odbornou, protože výsledky dosažené oběma školami byly na velmi podobné úrovni, školy byly hodnoceny společně jako jedna skupina.

Studenti prokázali základní neznalosti v orientaci v jednotlivých volebních programech, přesto, že 83 z nich uvedlo, že již volili v parlamentních nebo studentských volbách, jejich znalosti a schopnost orientace se v nich je naprosto nedostačující. Navzdory tomu, že studenti gymnázia získali v první části dotazníku, kde rozlišovali pravicové a levicové výroky, velmi dobré výsledky, v této části naprosto propadli. U střední odborné školy, kde byly výsledky první části spíše podprůměrné, zůstala úroveň buď stejná, nebo byla ještě nižší.

Při porovnání úspěšnosti studentů s pravicovými preferencemi a těmi bez politických preferencí, byla úspěšnost správných odpovědí u studentů s pravicovými preferencemi vyšší, přesto dosahovali nedostatečných výsledků. Základní neznalost a schopnost orientace se objevila i u studentů, kteří uvedli, že se účastnili voleb, přesto často nedokázali správně určit programový bod ani té strany, kterou uvedli jako volenou

Nejhůře dopadly body – 1.1, 1.3, 2.3, 3.3, 4.1 a 4.2. U těchto bodů došlo téměř k úplné záměně politické orientace, studenti projevili základní nedostatky v určování, zda jde o programový

bod pravicový či levicový. Pravicové programové body – 1.1, 3.3 a 4.1 byly zaměněny za levicové a levicové programové body 1.3, 2.1, 2.3 a 4.2 byly zaměněny za pravicové. Záměna levicového programu s pravicovým byla tedy častější. Nejčastější záměna programů dvou stran byla mezi TOP 09 a KSČM, záměna byla oboustranná - studenti určovali program KSČM jako program TOP 09 a program TOP 09 byl označován jako program KSČM. Největší problém s identifikací programového bodu se objevil u VV (správně odpovědělo jen 17 studentů ze 162 všech dotázaných). Nejmenší problém s určením programu se objevil u TOP 09, přesto i zde došlo k nadpoloviční záměně, druhá nejméně problematická strana byla ČSSD.

Výsledky potvrdily můj předpoklad, že politické programy nehrají zásadní roli při rozhodování studentů jako voličů pro volbu strany. Podle dosažených výsledků můžeme i tvrdit, že nehrají roli vůbec žádnou.

**Hypotéza k této části byla potvrzena – studenti vykazali základní neznalost politických programů politických stran, neorientovali se ani v rozhraní pravicových a levicových programových prohlášení.**

## *Ekonomika*

- I. Snaha dosáhnout vyššího hospodářského růstu pomocí celkové změny fungování ekonomiky založené na nižších daních a sociálních odvodech, na transparentním a vymahatelném právu, pružném pracovním trhu s vyšším podílem dočasných a částečných úvazků. (ODS)
  - Většina studentů nedokázala určit ani politickou orientaci. (správných odpovědí bylo 32,48 % z celkového počtu)
- II. Zdrojem hospodářského růstu může být pouze lidská tvořivost a podnikání. (TOP 09)
  - Přibližně polovina studentů dokázala určit alespoň politickou orientaci. (správných odpovědí bylo 56,79 % z celkového počtu)
- III. Podporou soukromých i veřejných investic a efektivním čerpáním evropských fondů obnovit hospodářský růst a vytvořit nová pracovní místa. (ČSSD)
  - Většina studentů nedokázala programový bod blíže určit. (správných odpovědí bylo 23,45 % z celkového počtu)

## *Školství*

- I. Povinný bezplatný rok předškolní výchovy. (ČSSD)
  - Přibližně polovina studentů odpověděla správně. (správných odpovědí bylo 46,29 % z celkového počtu)
- II. Pro zvýšení úrovně vysokoškolského vzdělávání bude zavedena osobní motivace studenta (školné) jako součást nákladů na vzdělání. (TOP 09)

- Více než polovina studentů určila bod správně. (správných odpovědí bylo 58,64 % z celkového počtu)
- III. Podstatné zvýšení nároků na akreditace a dohled státu nad kvalitou vzdělávacích institucí a zařízení působících v oblasti celoživotního vzdělávání. (KSČM)
  - Studenti nedokázali ve většině bod blíže určit. (správných odpovědí bylo 26,54 % z celkového počtu)

## **Zdravotnictví**

- I. Novým legislativním prostředím vláda zvýší odpovědnost občana za jeho vlastní zdraví. (TOP 09)
  - Přibližně polovina studentů dokázala bod správně určit. (správných odpovědí bylo 48,76 % z celkového počtu)
- II. Zachování charakteru zdravotnictví jako veřejné služby. (ČSSD)
  - Více než polovina studentů dokázala bod blíže určit. (správných odpovědí bylo 57,40 % z celkového počtu)
- III. Státem garantovaná standardní zdravotní péče, konkurence pojišťoven v nadstandardu. (VV)
  - Studenti ve většině nedokázali bod blíže určit. (správných odpovědí bylo 10,49 % z celkového počtu)

## **Sociální politika**

- I. Na podporu v nezaměstnanosti nemá nárok ten, kdo podal výpověď či ukončil pracovní poměr dohodou nebo byl propuštěn pro porušení kázně. (TOP 09)
  - Přibližně polovina dokázala odpovědět správně (u tohoto bodu došlo k největší záměně s programem KSČM). (správných odpovědí bylo 46,90 % z celkového počtu)
- II. Právo na první zaměstnání pro mladé absolventy škol; zavést případné daňové úlevy pro zaměstnavatele, kteří poskytnou první zaměstnání po ukončení školy. (KSČM)
  - Většina studentů nedokázala bod blíže určit. (správných odpovědí bylo 46,12 % z celkového počtu)

## Třetí sada otázek

### Třetí hypotéza

#### **SOULAD VOLBY PRAVICE/LEVICE S PREFERENCEMI VOLIČŮ SOLIDARITA VERSUS INDIVIDUALITA**

##### **Osobní preference studentů se nekryjí s programy stran, které volili.**

Respondenti v této části odpovídali na 10 výroků sestavených z vládních kroků současné vlády a programových bodů současných vládních stran. Respondenti své odpovědi udávali v rozmezí úplně souhlasím – spíše souhlasím – nevím – spíše nesouhlasím – úplně nesouhlasím. Odpověď úplně souhlasím a spíše souhlasím byla ve vyhodnocování hodnocena jako totožná, stejně jako odpovědi úplně nesouhlasím a spíše nesouhlasím.

Z 10 otázek jich bylo vybráno 7 a byly rozřazeny do dvou bloků – „individualita“ a „solidarita“. Do okruhu „individualita“ byly zařazeny otázky 1. – „Zavedení placení školného zvýší kvalitu vzdělání.“, 2. – „Privatizace nemocnic zvýší dostupnost zdravotní péče.“, 6. – „Za péči ve stáří je plně zodpovědný sám jednotlivec nebo jeho rodina.“, a 7. – „Vyšší spoluúčasť na úhradě zdravotní péče zvýší efektivitu zdravotnictví.“. Do oblasti „solidarita“ byly zařazeny 3 otázky – 4. – „Snížením sociálních dávek klesne počet nezaměstnaných.“, 5. – „Sociální stát je v současných sociálně ekonomických podmínkách přepychem, který si nemůžeme dovolit.“ a 8. – „Současná výše sociálních dávek je z hlediska principu solidarity dostatečná.“

## Prezentace výsledků 3. části

### 1. Oblast – Individualita

| Otázky | Odpověď | Všichni | Gymnázium | SOŠ |
|--------|---------|---------|-----------|-----|
| III.1. | ano     | 58      | 39        | 19  |
|        | nevím   | 17      | 12        | 5   |
|        | ne      | 87      | 51        | 36  |
| III.2. | ano     | 48      | 26        | 22  |
|        | nevím   | 62      | 39        | 23  |
|        | ne      | 52      | 37        | 15  |
| III.6. | ano     | 43      | 24        | 19  |
|        | nevím   | 17      | 11        | 6   |
|        | ne      | 102     | 67        | 35  |
| III.7. | ano     | 58      | 38        | 20  |
|        | nevím   | 37      | 24        | 13  |
|        | ne      | 67      | 40        | 27  |

Tabulka 12 - Zájmy studentů – individualita I

| Otázky | Odpověď | Pravice | Levice | Bez preferencí | Muži | Ženy | Voliči |
|--------|---------|---------|--------|----------------|------|------|--------|
| III.1. | Ano     | 46      | 0      | 12             | 32   | 26   | 36     |
|        | nevím   | 14      | 0      | 3              | 5    | 12   | 11     |
|        | Ne      | 46      | 6      | 35             | 45   | 42   | 36     |
| III.2. | Ano     | 38      | 1      | 9              | 22   | 26   | 25     |
|        | nevím   | 38      | 2      | 22             | 30   | 32   | 33     |
|        | Ne      | 30      | 3      | 19             | 30   | 22   | 25     |
| III.6. | Ano     | 29      | 0      | 14             | 21   | 22   | 27     |
|        | nevím   | 11      | 1      | 5              | 9    | 8    | 9      |
|        | Ne      | 66      | 5      | 31             | 52   | 50   | 47     |
| III.7. | Ano     | 44      | 1      | 13             | 29   | 29   | 32     |
|        | nevím   | 19      | 0      | 18             | 19   | 18   | 19     |
|        | Ne      | 43      | 5      | 19             | 34   | 33   | 32     |

Tabulka 13 - Zájmy studentů – individualita II

**III. 1.** – Z celkového počtu dotázaných 162 s výrokem souhlasilo 58 respondentů, z nichž bylo 39 z gymnázia a 19 ze střední školy odborné. Z celkového počtu dotázaných uvedlo odpověď nevím 17 respondentů, z nich 12 bylo z gymnázia a 5 ze střední školy odborné. S výrokem nesouhlasilo 87 dotázaných z celkového počtu, z toho 51 respondentů bylo z gymnázia a 36 ze střední školy odborné. S tímto výrokem souhlasilo 46 respondentů s pravicovými preferencemi (105), z nichž 14 uvedlo odpověď nevím a 46 s ním nesouhlasilo. Všech 6 respondentů s levicovými preferencemi s výrokem nesouhlasilo. Respondentů bez politických preferencí (51) s výrokem souhlasilo 12, odpověď nevím uvedli 3 a nesouhlasilo s ním 35 z nich. S výrokem souhlasilo 32 mužů a 26 žen, odpověď nevím uvedlo 5 mužů a 12 žen a nesouhlasilo 45 mužů a 42 žen.

**III. 2.** – Z celkového počtu dotázaných 162 s výrokem souhlasilo 48 respondentů, z nichž bylo 26 z gymnázia a 22 ze střední školy odborné. Z celkového počtu dotázaných uvedlo odpověď nevím 62 respondentů, z nich 39 bylo z gymnázia a 23 ze střední školy odborné. S výrokem nesouhlasilo 52 dotázaných z celkového počtu, z toho 37 respondentů bylo z gymnázia a 15 ze střední školy odborné. S tímto výrokem souhlasilo 38 respondentů s pravicovými preferencemi (105), z nichž 38 uvedlo odpověď nevím a 38 s ním nesouhlasilo. Jeden respondent s levicovými preferencemi nesouhlasil, 2 uvedli nevím a 3 nesouhlasili. Respondentů bez politických preferencí (51) s výrokem souhlasilo 9, odpověď nevím uvedl 22 dotázaných a nesouhlasilo s ním 19 z nich. S výrokem souhlasilo 22 mužů a 26 žen, odpověď nevím uvedlo 30 mužů a 22 žen a nesouhlasilo 30 mužů a 22 žen.

**III. 6.** – Z celkového počtu dotázaných 162 s výrokem souhlasilo 43 respondentů, z nichž bylo 24 z gymnázia a 19 ze střední školy odborné. Z celkového počtu dotázaných uvedlo odpověď nevím 17 respondentů, z nich 11 bylo z gymnázia a 6 ze střední školy odborné. S výrokem nesouhlasilo 102 dotázaných z celkového počtu, z toho 67 respondentů bylo z gymnázia a 35 ze střední školy odborné. S tímto výrokem souhlasilo 29 respondentů s pravicovými preferencemi (105), z nichž 11 uvedlo odpověď nevím a 66 s ním nesouhlasilo. Jeden dotazovaný s levicovými preferencemi uvedl odpověď nevím, zbylých 5 s výrokem nesouhlasilo. Respondentů bez politických preferencí (51) s výrokem souhlasilo 14, odpověď nevím uvedlo 5 dotázaných a nesouhlasilo s ním 31 z nich. S výrokem souhlasilo 21 mužů a 22 žen, odpověď nevím uvedlo 9 mužů a 8 žen a nesouhlasilo 52 mužů a 50 žen.

**III. 7.** – Z celkového počtu dotázaných 162 s výrokem souhlasilo 58 respondentů, z nichž bylo 38 z gymnázia a 20 ze střední školy odborné. Z celkového počtu dotázaných uvedlo odpověď nevím 37 respondentů, z nich 24 bylo z gymnázia a 13 ze střední školy odborné. S výrokem nesouhlasilo 67 dotázaných z celkového počtu, z toho 40 respondentů bylo z gymnázia a 27 ze střední školy odborné. S tímto výrokem souhlasilo 44 respondentů s pravicovými preferencemi (105), z nichž 19 uvedlo odpověď nevím a 43 s ním nesouhlasilo. Jeden dotazovaný s levicovými preferencemi uvedl, že souhlasí, zbylých 5 s výrokem nesouhlasilo. Respondentů bez politických preferencí (51) s výrokem

souhlasilo 13, odpověď nevíím uvedlo 18 dotázaných a nesouhlasilo s ním 19 z nich. S výrokem souhlasilo 29 mužů a 29 žen, odpověď nevíím uvedlo 19 mužů a 18 žen a nesouhlasilo 34 mužů a 33 žen.

## 2. Oblast – Solidarita

| Otázky | Odpověď | Všichni | Gymnázium | SOŠ |
|--------|---------|---------|-----------|-----|
| III.4. | ano     | 71      | 47        | 24  |
|        | nevím   | 37      | 24        | 13  |
|        | ne      | 54      | 31        | 23  |
| III.5. | ano     | 68      | 51        | 17  |
|        | nevím   | 65      | 35        | 30  |
|        | ne      | 29      | 16        | 13  |
| III.8. | ano     | 80      | 59        | 21  |
|        | nevím   | 45      | 25        | 18  |
|        | ne      | 37      | 18        | 21  |

**Tabulka 14 - Zájmy studentů - solidarita I**

| Otázky | Odpověď | Pravice | Levice | Bez preferencí | Muži | Ženy | Voliči |
|--------|---------|---------|--------|----------------|------|------|--------|
| III.4. | ano     | 49      | 1      | 21             | 37   | 34   | 41     |
|        | nevím   | 21      | 0      | 16             | 19   | 18   | 21     |
|        | ne      | 36      | 5      | 13             | 26   | 28   | 21     |
| III.5. | ano     | 52      | 3      | 13             | 34   | 34   | 36     |
|        | nevím   | 39      | 1      | 25             | 33   | 32   | 33     |
|        | ne      | 15      | 2      | 12             | 15   | 14   | 14     |
| III.8. | ano     | 56      | 4      | 20             | 44   | 36   | 43     |
|        | nevím   | 31      | 1      | 13             | 23   | 22   | 26     |
|        | ne      | 19      | 1      | 17             | 15   | 22   | 14     |

**Tabulka 15 - Zájmy studentů - solidarita II**

**III. 4.** – Z celkového počtu dotázaných 162 s výrokem souhlasilo 71 respondentů, z nichž bylo 47 z gymnázia a 24 ze střední školy odborné. Z celkového počtu dotázaných uvedlo odpověď nevíím 37 respondentů, z nich 24 bylo z gymnázia a 13 ze střední školy odborné. S výrokem nesouhlasilo 54 dotázaných z celkového počtu, z toho 31 respondentů bylo z gymnázia a 23 ze střední školy odborné. S tímto výrokem souhlasilo 49 respondentů s pravicovými preferencemi (105), z nichž 21 uvedlo odpověď nevíím a 36 s ním nesouhlasilo. Jeden dotazovaný s levicovými preferencemi uvedl, že souhlasí, zbylých 5 s výrokem nesouhlasilo. Respondentů bez politických preferencí (51) s výrokem



souhlasilo 21, odpověď nevíím uvedlo 16 dotázaných a nesouhlasilo s ním 13 z nich. S výrokem souhlasilo 37 mužů a 34 žen, odpověď nevíím uvedlo 19 mužů a 18 žen a nesouhlasilo 26 mužů a 28 žen.

**III. 5.** – Z celkového počtu dotázaných 162 s výrokem souhlasilo 68 respondentů, z nichž bylo 51 z gymnázia a 17 ze střední školy odborné. Z celkového počtu dotázaných uvedlo odpověď nevíím 65 respondentů, z nich 35 bylo z gymnázia a 30 ze střední školy odborné. S výrokem nesouhlasilo 29 dotázaných z celkového počtu, z toho 16 respondentů bylo z gymnázia a 13 ze střední školy odborné. S tímto výrokem souhlasilo 52 respondentů s pravicovými preferencemi (105), z nichž 39 uvedlo odpověď nevíím a 15 s ním nesouhlasilo. Tři dotazovaní s levicovými preferencemi uvedli, že souhlasí, 1 odpověděl nevíím a 2 s výrokem nesouhlasili. Respondentů bez politických preferencí (51) s výrokem souhlasilo 13, odpověď nevíím uvedlo 25 dotázaných a nesouhlasilo s ním 12 z nich. S výrokem souhlasilo 34 mužů a 34 žen, odpověď nevíím uvedlo 33 mužů a 32 žen a nesouhlasilo 15 mužů a 14 žen.

**III. 8.** – Z celkového počtu dotázaných 162 s výrokem souhlasilo 80 respondentů, z nichž bylo 59 z gymnázia a 21 ze střední školy odborné. Z celkového počtu dotázaných uvedlo odpověď nevíím 45 respondentů, z nich 25 bylo z gymnázia a 18 ze střední školy odborné. S výrokem nesouhlasilo 37 dotázaných z celkového počtu, z toho 18 respondentů bylo z gymnázia a 21 ze střední školy odborné. S tímto výrokem souhlasilo 55 respondentů s pravicovými preferencemi (105), z nichž 31 uvedlo odpověď nevíím a 19 s ním nesouhlasilo. Čtyři dotazovaní s levicovými preferencemi uvedli, že souhlasí, jeden uvedl odpověď nevíím a 1 s výrokem nesouhlasil. Respondentů bez politických preferencí (51) s výrokem souhlasilo 20, odpověď nevíím uvedlo 13 dotázaných a nesouhlasilo s ním 17 z nich. S výrokem souhlasilo 44 mužů a 36 žen, odpověď nevíím uvedlo 23 mužů a 22 žen a nesouhlasilo 15 mužů a 22 žen.

### Interpretace výsledků 3. části

- 1. Oblast – Individualita** - Studenti ve většině nesouhlasili s danými výroky. Míra nesouhlasu byla podstatně vyšší na gymnáziu – rozdíl mezi studenty co souhlasí a těmi co souhlasí, je poměrně velký, naopak na střední odborné škole, byl rozdíl mezi těmi, co souhlasí a těmi co nesouhlasí s výroky zanedbatelný. U studentů s pravicovými preferencemi dosahovala míra souhlasu a nesouhlasu téměř stejné úrovně, zato u studentů bez preferencí převažoval nesouhlas. V dosažených výsledcích byl zanedbatelný rozdíl mezi odpověďmi žen a mužů, většinou odpovídali podobně.
- 2. Oblast – Solidarita** – Studenti s těmito výroky nesouhlasili. U většiny byl poměr souhlasu a nesouhlasu velký. Mnohem vyšší míra nesouhlasu se projevila na gymnáziu, rozdílu souhlasu

a nesouhlasu na střední škole odborné nebyly tak vysoké jako u gymnázia. Studenti s pravicovými preferencemi projevili vyšší míru nesouhlasu než ti bez politických preferencí. Ani zde nebyl podstatný rozdíl mezi odpověďmi mužů a žen.

**Hypotéza se potvrdila, studenti nejsou solidární, přesto výrazně nesouhlasí s těmi oblastmi, které se jich přímo dotýkají - v těchto oblastech se tedy nekryjí politické preference studentů s politickým programem stran.**

## Závěr

Rozložení politických sil v naší zemi se po posledních volbách do poslanecké sněmovny radikálně změnilo. Na politickou scénu vstoupily nové subjekty, které se programově hlásí k pravicové orientaci. Strategie, zejména pravicových politických subjektů, byla zaměřena na ovlivnění názorů polistopadové generace mladých lidí. Dilem proto, že k volebním urnám přistupovali prvovoliči, dilem proto, že poprvé, ve studentských volbách, byla oslovena kategorie lidí, kteří svůj předvolební křest mají ještě před sebou.

Studentské volby přinesly jednoznačné vítězství subjektů, které stojí na pravé straně politického spektra. Navíc se mezi nejúspěšnější strany zařadily dvě nové politické strany – TOP 09 a Věci veřejné. Oproti tomuto výsledku stojí propad ČSSD, tedy strany, která u nás reprezentuje levice.

Výsledky studentských voleb se staly východiskem pro zjištění, do jaké míry je politická orientace studentů založena na racionální úvaze vycházející ze znalostí fungování politického systému a politických programů jednotlivých stran, a v jaké míře je spíše intuitivní volbou.

Teoretická část práce vysvětluje genezi a obsahovou náplň pojmů pravice a levice. Dále se zabývá naší politickou scénou s akcentem na vysvětlení programových priorit rozhodujících politických hráčů.

Empirická část práce, formou výzkumného šetření, prokázala, jak pravo-levicovou dichotomii vnímají vybraní studenti středních škol. Dále se šetření zabývá znalostí programů politických stran a jejich představitelů.

Výchozí výzkumný předpoklad a hypotézy se potvrdily. Výsledky dotazníkového šetření hovoří spíše o laxním přístupu mládeže k politickým otázkám. Studenti se v programových prioritách levice a pravice (reprezentovaných konkrétními politickými stranami) neorientují. Velké potíže jim činí zejména identifikace programů politických stran. O celkovém malém zájmu o politické dění svědčí i nedostatečná schopnost správně zařadit vybrané reprezentanty jednotlivých stran. Z výsledků výzkumného šetření lze konstatovat, že volba politické strany je u většiny studentů záležitost spíše intuitivní.

Výsledky šetření dále poukazují na bezobsahové působení masových médií a na zjednodušující a proklamativní předvolební kampaň politických stran. Namísto věcné argumentace vztahující se k řešení palčivých společenských problémů se strany v kampani často uchýlovaly k osočování politických protihráčů a bezduchými a silně zjednodušujícími hesly útočily na emoce potencionálních voličů. Vrcholem těchto snah byly, již v úvodní části práce zmiňované, videoklipy.

Co je příčinou drtivého příklonu studentských voličů k pravicové politice, se můžeme pouze domnívat. Svoji roli zřejmě sehrála místy až hysterická kampaň, v níž hrálo hlavní roli osočování levice (se zavádějícími příklady z komunistické minulosti). Ze strany druhé potom neschopnost přinést konkrétní řešení na konkrétní problémy. Namísto demokratické diskuse, ve které se objevují

promyšlené a konkrétní návrhy k řešení budoucnosti naší společnosti, jsme byli svědky osobního napadání a zesměšňování protivníků.

U studentů hrubá neznalost základních principů fungování politických stran a jejich programových priorit otevírá řadu dalších znepokojujících otázek. Tou základní je, zda chceme, aby z mladé generace vyrostli svěbytní občané schopni kritického myšlení, anebo občané druhé kategorie přitakávající „gulášové“ politice.

Mladí lidé jsou přirozeně dychtiví po poznání, které lze naplňovat seriózní a realitě odpovídající diskusí. Zejména média však spíše sází na laciná hesla, nesnaží se příliš pomoci mladým lidem orientovat se ve složitém a spleťtém polickém světě, a světě vůbec.

## Seznam použité literatury

- BREINEK, P. Vybrané institucionální aspekty ekonomické výkonnosti. *Centrum výzkumu konkurenční schopnosti české republiky*. [online]. 2006 [cit. 2011-02-18]. Dostupné z WWW: <<http://is.muni.cz/do/1456/soubory/oddeleni/centrum/papers/wp2006-02.pdf>>.
- DAVID, R. *Politologie*. 5. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003. 458 s. ISBN 80-7182-162-4.
- FIALA, P.; STRMISKA, M. *Teorie politických stran*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 1998. ISBN 80-85947-31-5.
- GIDDENS, A. *Sociologie*. 1. vyd. Praha: Argo, 1999. 595 s. ISBN 80-7203-124-4.
- HEYWOOD, A. *Politologie*. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. ISBN 80-86432-95-5.
- JANDOUREK, J. *Úvod do sociologie*. Praha: Portál, 2003. 231 s. ISBN 80-7178-749-3.
- KELLER, J. *Dějiny klasické sociologie*. Praha: Slon, 2004. 529 s. ISBN 978-80-86429-52-6.
- KELLER, J. *Sociologie byrokracie a organizace*. 1. vyd. Praha: Slon, 2001. 191 s. ISBN 80-85850-15-X.
- KREJČÍ, O. *Kniha o volbách*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1994. 353 s. ISBN 80-85605-88-0.
- MAŘÍKOVÁ, H.; PETRUSEK, M.; VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník*. 1996. ISBN 80-7184-311-3.
- MUCHA, I. *Sociologie – základní texty*. 2. vyd. Pelhřimov: Vydavatelství 999, 2004. 302 s. ISBN 80-86391-13-2.
- NOVÁK, M. *Systémy politických stran*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-22-2.
- NOVOTNÁ, E. *Sociologie organizace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 112 s. ISBN 978-80-247-2428-7.
- PLECITÁ-VLACHOVÁ, K. Levice a pravice [online]. *Revue Politika*, 2001-9-20, [cit. 2009-09-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.revuepolitika.cz/clanky/1111/levice-a-pravice>>.
- Studentské volby. *Jeden svět na školách*. [online]. 2010 [cit.2010-02-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.jedensvetnaskolach.cz/index2.php?id=424>>.

VODIČKA, K.; CABADA, L. *Politický systém České republiky*. Praha: Portál, 2003. 351 s. ISBN 80-7178-718-3.

ŽALOUDEK, K. *Encyklopedie politiky*. 3. vyd. Praha: Libri, 2004. 575 s. ISBN 80-7277-209-0

*Portál ODS*. [online]. 2011 [cit. 2011-03-02] Dostupné z WWW: <<http://www.ods.cz/>>.

*Portál ČSSD*. [online]. 2011 [cit. 2011-03-05] Dostupné z WWW: <<http://www.cssd.cz/>>.

*Portál Věci veřejné*. [online]. 2011 [cit. 2011-03-10] Dostupné z WWW:  
<<http://www.veciverejne.cz/>>.

*Portál TOP 09*. [online]. 2011 [cit. 2011-02-28] Dostupné z WWW: <<http://www.top09.cz/>>.

*Portál KSČM*. [online]. 2011 [cit. 2011-03-01] Dostupné z WWW: <<http://www.kscm.cz/>>.

## Seznam tabulek

|   |    |
|---|----|
| Tabulka 1 - Tradiční rysy levice a pravice .....                    | 18 |
| Tabulka 2 - Vzorek respondentů.....                                 | 33 |
| Tabulka 3 - Úvodní část dotazníku .....                             | 33 |
| Tabulka 4 - Úvodní část - politické strany .....                    | 34 |
| Tabulka 5 - Pravicové a levicové výroky I.....                      | 35 |
| Tabulka 6 - Pravicové a levicové výroky II .....                    | 36 |
| Tabulka 7 - Pravicové a levicové výroky III .....                   | 36 |
| Tabulka 8 – Pravicové a levicové výroky – jednotlivé výsledky ..... | 37 |
| Tabulka 9 - Počet jmenovaných zástupců politických stran.....       | 45 |
| Tabulka 10 - Orientace v politických programech I .....             | 51 |
| Tabulka 11 - Orientace v politických programech II .....            | 52 |
| Tabulka 12 - Zájmy studentů – individualita I .....                 | 61 |
| Tabulka 13 - Zájmy studentů – individualita II .....                | 61 |
| Tabulka 14 - Zájmy studentů - solidarita I.....                     | 63 |
| Tabulka 15 - Zájmy studentů - solidarita II.....                    | 63 |